

॥ ॐ ॥

॥ तस्य वाचकः प्रणवः ॥

रुतम्भरा (ऋतम्भरा) એટલે અનુભવયુક્ત સત્યથી ભરેલું બહુજનહિતાય-બહુજનસુખાય

मुक्ता

પાતંજલ યોગદર્શન-સમાધિપાઠ

યોગભિશ્વ

સ્વયંસિદ્ધિ સર્વશ્રેષ્ઠ છે

આત્મસાક્ષાત્કાર-પરમાત્મસાક્ષાત્કાર-બ્રહ્મસાક્ષાત્કાર કરી લેવો. તેનું નામ મહાસિદ્ધિ-મહાઆત્મસિદ્ધિ. યોગની અષ્ટસિદ્ધિઓની તેને ખબર નથી તોપણ તે મહાસિદ્ધની કોટીમાં પહોંચી જાય છે. પછી તેના નામની બાધાઓ ચાલે છે, તેના નામથી જે કાંઈ કામ કરવામાં આવે તેમાં સફળતા મળે છે. કોઈ તેમના નામથી બાધા રાખે કે, મારે ત્યાં પુત્ર થશે તો હું હવન કરાવીશ, કે નોકરી પ્રાપ્ત થશે તો નાણિયેર વધેરીશ, કે કોર્ટમાં જીતી જઈશ તો બાપજીને ફૂલનો હાર પહેરાવીશ વગેરે, જે કાંઈ મનમાં સંકલ્પો કરે તે બધા ફળે છે. બાપજીને તો આમાંની કોઈ વાતની ખબરેય નથી હોતી અને બધું બન્યું જતું હોય છે !

જેણે યોગની સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી હોય તેને આ બધી ખબર પડતી જતી હોય છે. તે આયાસપૂર્વક બધું કરી શકે છે. પરંતુ, આત્મસિદ્ધિવાળાને આવી કશી જ ખબર હોતી નથી. તે તો પ્રભુમસ્તીમાં મસ્ત થઈ ગયેલો હોય છે. તો પછી આવું બધું કેવી રીતે બનતું હશે? તે, પરમાત્માનો પનોતો પુત્ર છે તેથી પરમાત્મા તેની સંભાળ રાખતા હોય છે.

આપણો કોઈ સ્નેહી-મિત્ર આપણા માટે મરી ફીટતો હોય તો તેના તરફ આપણને કેટલું વહાલ થાય છે! તેના માટે આપણે ઘણો ભોગ આપવા તૈયાર હોઈએ છીએ.

હનુમાનજી શ્રીરામના લાડીલા હતા. શ્રીરામ તરફની તેમની ભક્તિ અલૌકિક હતી. સીતાજીએ તેમને સાચાં મોતીની માળા ભેટ આપી, જેનું એક એક મોતી સવા-સવા લાખ રૂપિયાનું હતું, તોપણ તેમણે મોતીને દાંતથી ફોડી ફોડીને

જોયું કે મોતીમાં મારા રામ છે? આમાં મારા પ્રભુ બિરાજમાન છે? આમાં મારા ગુરુદેવ હાજર છે? જો આમાં મારા ગુરુદેવ-પ્રભુ હાજર ના હોય તો મોતી કરોડ-કરોડ રૂપિયાનું હોય તોય મારે શું કામનું?

આમ, હનુમાનની રામનિષ્ઠા ઉત્તમ હતી. તેઓ રામમાં તન્મય-તદ્રૂપ થઈ ગયેલા હતા. રામ સિવાય એમને બીજું કાંઈ જોઈતું જ નહોતું. એમને કોઈકે પૂછ્યું કે, આજે કઈ તિથિ છે? તો તેમણે કહ્યું કે, રામનવમી છે. તે દિવસે ખરેખર રામનવમી નહોતી, પણ રામના પ્રેમમાં તલ્લીનતાના કારણે તેમને બીજી તિથિનું ભાન જ નહોતું. આવા જ કોઈ ગુરુભક્તને પૂછીએ કે, આજે કઈ તિથિ છે? તો તે પણ કહેશે કે, ગુરુપૂર્ણિમા છે.

થોડાં વર્ષો પહેલાં ગુરુપૂર્ણિમા ઊજવાયેલી ત્યારે આપણા વિનુભાઈ ઉર્ફે ગુરુપ્રેમભિશ્વજી કહેતા હતા કે, બાપુ ! મારે તો બારમાસી પૂર્ણિમા છે. મને તો બારેય મહિના ગુરુપૂર્ણિમા જેવા જ લાગે છે. એક ગુરુપૂર્ણિમાનો આનંદ લીધો. હવે રોજ રોજ ગુરુપૂર્ણિમા જેવો જ અને એટલો જ આનંદ થાય છે. અસ્તુ.

હનુમાનજી રામનવમીમાં જ લીન હતા, રામમાં જ તલ્લીન હતા તેથી રામને જોવા માટે એક-એક મોતી તોડ્યું. તેઓ રામના આવા પ્રેમી હતા! રામનો આવો જે પ્રેમી હોય તે રામને કેટલો પ્રિય હોય ! આપણો શિષ્ય કે આપણો પ્રેમી તન-મન-ધનથી આપણને અર્પણ થઈ ચૂકેલો હોય તો તેના તરફ આપણને એટલો અનહદ ભાવ હોય છે કે જેને અભિવ્યક્ત કરી જ ના શકીએ! એ ભાવ અને ઊભરો એટલો સૂક્ષ્મ હોય છે કે જેને સ્થૂળરૂપમાં બતાવી જ ના શકીએ. તેના શ્રેય માટે આપણા મનમાં

સતત ચિંતન-મનન ચાલતું જ હોય છે. હનુમાનજીને રામ જેવા પ્યારા હતા, એવા જ શ્રીરામને હનુમાન પ્યારા હતા. તેઓ કોઈને આ વાત પોતાના મોઢેથી કહેતા નહોતા. તો પછી એની સાબિતી શું? હનુમાનજીનાં મંદિરો તેની સાબિતી છે. સામે કેદારેશ્વરની ટેકરી ઉપર પણ સંકટમોચન હનુમાનનું મંદિર છે, જ્યાં અઠવાડિયા પહેલાં સંકટમોચન સ્તોત્રથી આપણે બાર કલાકનો જપયજ્ઞ કર્યો હતો. હનુમાનજીનાં મંદિરો થયાં તે તેમના તરફના રામના પ્રેમની સાબિતી છે. જો રામ, ભગવાન તરીકે પૂજાય અને તેમનાં મંદિરો થાય તો તેમના લાડીલાનાં કેમ નહીં? તેનાંય મંદિરો થવાં જોઈએ. પોતાનાં મંદિરો બને તેમ હનુમાનજી નહોતા ઈચ્છતા; તેઓ રામની સેવા એટલા માટે નહોતા કરતા. શુદ્ધ પ્રેમ અને શુદ્ધ જ્ઞાનના કારણે તેઓ શ્રીરામની સેવા કરતા હતા. પોતાની શક્તિનો સદુપયોગ તેમણે પોતાનાં ગુરુ-ભગવાનની સેવામાં કર્યો. પોતે જેને ભગવાન સમજતા હતા તેમની સેવામાં તેમણે પોતાનું સર્વસ્વ સમર્પણ કરી દીધું. ભગવાનનાં મંદિરોની સાથે સાથે ભક્તનાં મંદિરોય થયાં તે, ભગવાનનો ભક્ત તરફનો જે અઢળક પ્રેમ તેની દૃઢ સાબિતી છે. આ રહસ્ય ખૂબ સમજવા જેવું છે. આના ઉપર આપણે ક્યારેય વિચાર નથી કર્યો કે, હનુમાનજીનાં મંદિરો શા કારણે થયાં? અસ્તુ.

ઉપર ચાર પ્રકારની સિદ્ધિની જે વાત કરી, એમાંની એક સ્વયંસિદ્ધિ. સ્વયંસિદ્ધ પોતે નથી ચમત્કાર જાણતો કે નથી ચમત્કાર કરતો. પણ, પરમતત્ત્વની પ્રેરણાથી બધું થયે જાય છે. તે (પરમાત્મા) ઈચ્છે છે કે, મારો પનોતો પુત્ર, મારો પરમ પ્રિય શિષ્ય મારી જેમ પૂજવા લાગે, તેના નામના ડંકા પડે, તેની વાહવાહ થાય. આવું બધું ક્યારે થાય?

લોકો પૂજા ક્યારે કરે? લોકોના મનની ઈચ્છાઓ પૂરી થાય એટલે લોકો પૂજા કરવા લાગે છે. લોકોને તો પૂજાના બદલામાં મામૂલી ચીજ જ જોઈએ છે. પૂજાના બદલામાં લોકો કાંઈ બહુ મોટી વસ્તુ-આત્મ-પરમાત્મ-સાક્ષાત્કાર નથી માગતા. ભૌતિક પદાર્થોની તેમની ઈચ્છા પૂરી થાય એટલે તેઓ પૂજા અને વાહવાહ કરવા લાગે છે. સૌની ઈચ્છા પરમાત્મા પૂરી કરે છે. પરમાત્માના લાડીલાના નામથી જે કાંઈ બાધા રાખવામાં કે કોઈ સંકલ્પ કરવામાં આવે છે તે પરમાત્મા પૂરા કરે છે. પણ લોકો એમ માને છે કે, બધું “બાપજી”એ કર્યું અને તેથી બાપજીની પધરામણી અને પૂજા થાય છે, બાધા રખાય છે. આ બધો સ્વયંસિદ્ધિનો પ્રતાપ છે. સ્વયંસિદ્ધિ ત્રણ સિદ્ધિઓ કરનાં ઘણી ઊંચી છે.

સ્વયંસિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરનારને સ્વયંસિદ્ધ કહેવામાં આવે

છે. સ્વયંસિદ્ધ નિંદા કે પ્રશંસા કાંઈ જ નથી ઈચ્છતો. તે તો પવનના ઝપાટામાં પૂમડું ઊડે તે પ્રમાણે, પ્રારબ્ધના ખેલમાં, પ્રારબ્ધની લીલામાં, જ્યાં સુધી પ્રારબ્ધ પૂરું ના થાય ત્યાં સુધી ઊડ્યા કરે છે - જીવ્યા કરે છે. તેને ફૂલ ચડાવો કે જોડા પહેરાવો, અપમાન કરો કે સન્માન આપો, મખમલનાં ગાદલાં પાથરી દો કે કંથાગોદડી ઓઢાડો, જમાડો કે ભૂખ્યો રાખો-એ બધાની સાથે તેમને કોઈ નિસ્બત નથી. તેની બોલબાલા થાય એવી ઈચ્છા તો માત્ર તેના પરમપિતાને હોય છે.

પરમપિતાને પ્રાપ્ત કરવા માટે તેણે જગતનાં તમામ સુખોને તિલાંજલિ આપી દીધી હતી, આરામમાત્રનું બલિદાન ચડાવી દીધું હતું. બચપણ-જુવાની, તન-મન-ધન એ તમામ તેણે પરમપિતાને પ્રાપ્ત કરવા માટે ન્યોચ્છાવર કરી દીધાં હતાં, તેથી પરમપિતા તેના પર ખુશખુશાલ હતા. તેઓ પોતાના દીકરાને સુખી, પોતાના જેવો જ સામર્થ્યવાળો જોવા ઈચ્છતા હતા.

યોથી સ્વયંસિદ્ધિ-આત્મસિદ્ધિ. જે મહાપુરુષ આત્મસિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી લે છે, આત્મ-પરમાત્મ-બ્રહ્મસાક્ષાત્કાર કરી લે છે તેને આગળની ત્રણ સિદ્ધિઓ સાથે કંઈ નિસ્બત હોતી નથી. તેની બધા પ્રકારની સંભાળ તેના પરમપિતા રાખતા હોય છે. ગુરુપરંપરાની દૃષ્ટિએ આ સંબંધને ભલે પિતા-પુત્રનો (ગુરુ-શિષ્યનો) કહીએ, કે ભક્તિમાર્ગની દૃષ્ટિએ ભક્ત-ભગવાનનો કહીએ, કે આત્મ-પરમાત્માનો, કે જીવ-શિવનો કહીએ, કે તેને કર્મનો અટલ-અફર સિદ્ધાંત કહીએ, કે વૈજ્ઞાનિક રીતે ભલે બીજું કાંઈ કહીએ, પરંતુ આમ જરૂર બનતું હોય છે. તન-મન-ધન અને આખું જીવન જેણે જેની પાછળ અર્પણ કરી દીધું હોય છે તે તેનાં “યોગક્ષેમ”ને વહન કરે છે. યોગક્ષેમને વહન કરનારનું - યોગક્ષેમને વહન કરનાર તત્ત્વનું-સત્તાનું ભલે જે નામ આપવું હોય તે આપીએ. પોતાની આજુબાજુનું આખું જગત જ્યારે એશ-આરામ અને ભોગ-વિલાસમાં ગળાડૂબ હોય છે ત્યારે જે ભરજુવાનીમાં એ બધું છોડીને જેની પાછળ ગાંડોઘેલો થઈને ભટકતો હોય છે તેને તે અતિ સમૃદ્ધ, શક્તિશાળી અને પૂજાતો કરી દે છે. પરમસત્તાની પ્રેરણાથી સ્વયંસિદ્ધના નામે ચમત્કારો થયા કરે છે. સ્વયંસિદ્ધિ અતિશ્રેષ્ઠ છે, કારણકે તેમાં કેવળ પ્રભુમય જીવન જીવવાનું હોય છે, પોતાપણું કે અહંપણું ત્યાં હોતું નથી.

ૐ પૂર્ણમિદઃ પૂર્ણમિદં પૂર્ણાત્ પૂર્ણમુદચ્યતે ॥

પૂર્ણસ્ય પૂર્ણમાદાય પૂર્ણમેવાવશિષ્યતે ॥

(ક્રમશઃ)

હનુમાન જયંતી

સંકલન : શશિકાન્ત પટેલ

દર વર્ષની જેમ આ વર્ષે પણ તા. ૨૮-૪-૨૦૧૩ના રોજ હનુમાન જયંતી નિમિત્તે સ્વર્ગસ્થ શ્રી ગોવિંદભાઈ પ્રજાપતિના નિવાસસ્થાને, પ.પૂ. ગુરુદેવશ્રીની અસીમકૃપાથી સ્વાધ્યાય-સત્સંગનો કાર્યક્રમ સવારે આઠથી બપોરના બાર વાગ્યા સુધીનો રાખવામાં આવ્યો હતો. તે નિમિત્તે પ.પૂ. ગુરુદેવશ્રીએ ઉપસ્થિત સૌ ભાવિક ભક્તો ઉપર આશીર્વાચનની કૃપા વરસાવી તેને નીચે મુજબ રજૂ કરવાનો નમ્ર પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો છે.

પ.પૂ. ગુરુદેવ શ્રી યોગભિક્ષુજી મહારાજનાં આશીર્વાચન

સત્યધર્મ ગુરુદેવની જય. સત્ય અને ધર્મ એ જ આપણા ગુરુદેવ અને તેમની જય, તો જ આપણી જય.

સર્વેનું સ્વાગત-વંદન-અભિનંદન-આશિષ.

“શ્રી ગુરુદેવ શુભેચ્છા વર્ષ” નિમિત્તે ગઈ કાલે તા. ૨૭-૪-૨૦૧૩ના રોજ કાર્યક્રમ ગયો. આ શરીરને પંચાસીમું વર્ષ ચાલે છે, તેથી સૌ ભક્તોએ એવો સંકલ્પ કર્યો કે, ગુરુજીના આખા પંચાસીમા વર્ષને “શ્રી ગુરુદેવ શુભેચ્છા વર્ષ” તરીકે ઊજવવું. અમારી જન્મતિથિ વદ દશમ અને જન્મતારીખ સત્તાવીસ છે. તો, શુભેચ્છા વર્ષ નિમિત્તે પંચાસીમા પૂરા વર્ષ દરમ્યાન દર મહિનાની વદ દશમ અને સત્તાવીસ તારીખે લોકકલ્યાણના વિવિધ આધ્યાત્મિક-સાત્વિક કાર્યક્રમો ઊજવવાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. તેના અનુસંધાનમાં દરેક મહિનાની વદ દશમે ઓમ્ પરિવાર ટ્રસ્ટની ઓફિસે, સાંજે ચારથી રાત્રીના બાર વાગ્યા સુધી “ગુરુમહિમા”ના અખંડ પાઠ કરવાનું ગોઠવવામાં આવ્યું છે. તથા દર મહિનાની સત્તાવીસ તારીખે જુદા જુદા ભક્તોના ઘરે સ્વાધ્યાય-સત્સંગ “આઘ ગુરુદેવ અભિષેક યજ્ઞ” તથા વીડિયો કોન્ફરન્સના માધ્યમ દ્વારા ગુરુજીનાં આશીર્વાચનનો કાર્યક્રમ રાખવામાં આવે છે. તદુપરાંત આખા વર્ષ દરમ્યાન સર્વે ભક્તોએ ભેગા મળી વિશ્વશાંતિ નિમિત્તે “ઓમ ગુરુ ઓમ્” મહામંત્રના પંચાસી કરોડ જપ કરવાનું પણ આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. આ બધા જે કાંઈ કાર્યક્રમોનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે તે સર્વે વિશ્વશાંતિ અર્થે, જીવ-જગતના કલ્યાણાર્થે કરવાનું નક્કી થયેલ છે. આપણે પણ આ જગતમાં

જ જીવી રહ્યા છીએ, તેથી પરોક્ષ રીતે આ બધું આપણે આપણા પોતાના કલ્યાણ માટે જ કરી રહ્યા છીએ. આપણું પણ કલ્યાણ થઈ જ રહ્યું છે. આપણા પોતાના કલ્યાણ માટે કાંઈ જુદું કરવાની જરૂર નથી. આપણે અવાર-નવાર આ વાતને સમજાવવા ઉદાહરણ આપીએ છીએ કે, લોકો માટે રસોઈયો જે કાંઈ રસોઈ બનાવે છે તેમાં તેની પોતાની રસોઈ પણ બની જતી હોય છે. તેને અલગથી રસોઈ બનાવવી પડતી નથી હોતી. આમ, આ બધા લોકકલ્યાણના કાર્યક્રમો થઈ રહ્યા છે તે આપણા પોતાના કલ્યાણ માટે પણ છે. આવી સાચી સમજણ રાખી પ્રેમપૂર્વક તેનો બને તેટલો વધુ લાભ લેવાનો સૌએ પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. ગઈ કાલે રાખવામાં આવેલ સ્વાધ્યાય-સત્સંગના કાર્યક્રમમાં તમે સૌ ખૂબ જ પ્રેમ અને ઉત્સાહથી ઉપસ્થિત થયા હતા, તેવી જ રીતે આજે પણ અહીં ઉપસ્થિત થયા છો. આમ, સતત યોજાઈ રહેલ કાર્યક્રમનો લાભ લેવાથી સૌના ઉત્સાહમાં વૃદ્ધિ થતી રહે છે. અમારી ઉંમરના કારણે તબિયત નરમ-ગરમ રહેતી હોવા છતાં પણ, તમારા સૌનાં પ્રેમ અને ઉત્સાહ જોઈ અમને પણ ઉત્સાહ ચડે છે, તેથી જ આજે અહીં ઉપસ્થિત રહી શક્યા છીએ. “ઓમ્ જયંતી” પછી પહેલી જ વાર પ્રત્યક્ષરૂપે કાર્યક્રમમાં ઉપસ્થિત રહ્યા છીએ. બાકી તો, ટેલિફોનથી ઘરે બેઠાં આશીર્વાચન આપીએ છીએ. ગઈ કાલનો શુભેચ્છા વર્ષ નિમિત્તેનો કાર્યક્રમ અમરતભાઈ તથા મધુબેનના ઘરે થયો. અમરતભાઈ એવોર્ડપ્રાપ્ત કલાકાર છે તથા આપણા લોકકલ્યાણના દરેકે-દરેક કાર્યમાં ખૂબ જ રસ લે છે. તેમના ઘરે પ્રથમ વાર જ કાર્યક્રમ યોજાયો. તેઓ ખૂબ જ રાજી થયા. અહીં પણ સવિતાબેન, અનિલભાઈ, ગીતાબેન તથા સમગ્ર પરિવારનો ખૂબ જ ભાવ છે. હનુમાન જયંતીના કાર્યક્રમની ખૂબ જ આતુરતાપૂર્વક રાહ જોતા હોય છે. ગોવિંદભાઈ હયાત હતા ત્યારથી છેલ્લા કેટલાય સમયથી હનુમાન જયંતીનો કાર્યક્રમ અહીં યોજાતો આવ્યો છે. તેઓ હયાત નથી, પરંતુ સમગ્ર પરિવારે તે પરિપાટી પ્રેમપૂર્વક ચાલુ રાખી છે. પહેલાં તો અમે અહીં બે-ચાર દિવસ રહેવા આવતા હતા. અહીં અમારો એરકન્ડિશનર લગાવેલ જુદો રૂમ, બાથરૂમ વગેરેની વ્યવસ્થા

કાયમ માટે રાખેલી. આખું કુટુંબ ખૂબ જ સંતપ્રેમી છે. ગુરુ-સંતો પોતાના ઘરે પધારે તેમાં તેમને ખૂબ જ આનંદ આવતો હોય છે. કાર્યક્રમના પંદર દિવસ બાકી હતા ત્યારે, બે વખત અમારી પાસે આવીને કાર્યક્રમમાં ઉપસ્થિત રહેવા માટે વિનંતી કરી ગયા હતા. એમનો આ ભાવ જોઈને આજે હિંમત કરીને અહીં ઉપસ્થિત થયા છીએ. બાકી તો મોટાભાગે “ગુરુપૂર્ણિમા” અને “ઓમ્ જયંતી”ના કાર્યક્રમમાં ઉપસ્થિત રહેવાનો પ્રયત્ન કરીએ છીએ. આ બધી વાતો એટલા માટે કરીએ છીએ કે, તેમાંથી સૌને પ્રેરણા મળે. બાકી, ભવિષ્યના કાર્યક્રમોમાં ઉપસ્થિત રહેવાશે કે કેમ એ તો પ્રભુને ખબર ! આ પંચાસી વર્ષની ઉંમરે જે કાંઈ થઈ રહ્યું છે તે તેમની કૃપાથી જ થઈ રહ્યું છે. પરિણામે અનેક કલ્યાણકામીઓને મનુષ્યજન્મ સાર્થક કરવા માટેની પ્રેરણા મળી રહી છે. હિંમત હારેલા પણ ઊભા થઈ જાય છે. એમનામાં મનુષ્યજન્મ સાર્થક કરવાના ઉત્સાહનો સંચાર થઈ જાય છે. તે માટે પુરુષાર્થ કરવા લાગી જાય છે. આ બધું પરમાત્માની કૃપાથી જ થાય છે. બાકી, કૃપા સિવાય આ થઈ શકે નહીં. પરમાત્માની કૃપાથી જ તમે સૌ પણ કુટુંબ-પરિવાર સાથે અતિપ્રેમ-ઉત્સાહ-સંપથી મનુષ્યજન્મ સાર્થક કરવાના પુરુષાર્થમાં લાગેલા છો તેનો ખૂબ જ આનંદ છે. તમે સૌ ગુરુ-સંતો-સત્સંગ-ભજન-સત્કર્મો વગેરેની જીવનમાં અનિવાર્યતાને બરાબર સમજી શક્યા છો. તમારા સૌના હૃદયમાં ગુરુ-સંતો પ્રત્યે પ્રેમ-શ્રદ્ધા-ભક્તિ છે, પરિણામે ઘરનું વાતાવરણ સાત્ત્વિક રંગે રંગાયેલું છે. પરિવારનાં સૌકોઈ હળીમળીને કિલ્લોલ કરી રહ્યાં છે તે ખૂબ જ ગર્વની વાત છે. તે માટે સૌ ધન્યવાદને પાત્ર છો. બાકી, જે ઘરમાં-પરિવારમાં સૌ કોઈના હૃદયમાં-જીવનમાં સાત્ત્વિકતા-આધ્યાત્મિકતાનો સહેજ પણ અંશ હોતો નથી, તેઓ માત્ર ભૌતિકવાદમાં જ રચ્યાપચ્યા રહેતા હોય છે. તેવા લોકો માટે અનુભવીએ કહ્યું છે કે,

“જા ઘર કથા ન હરિકીર્તન, સંત નહિ મિજમાના;
તા ઘર યમને ડેરા ડાલા, શામ પડે સમશાના.”
“તેરી મેરી કરત હૈ મૂરખ, મીટા ન માન ગુમાના;
સાધુ સંતકી સેવા ન કિન્હિ, કિસ બિધ હોત કલ્યાણા.”

પહેલી બે લીટીમાં શું કહ્યું છે ? જે ઘરમાં રહેનારા લોકોને સાત્ત્વિકતા-આધ્યાત્મિકતામાં સહેજ પણ રુચિ હોતી નથી, ગુરુ-સંતો માટે હૃદયમાં પ્રેમ-ભક્તિ-શ્રદ્ધા-નિષ્ઠા નથી, ગુરુસંતોની કાયમ ઉપેક્ષા જ કરે છે તેવા ઘરનું અને તેમાં

રહેનારાઓનું જીવન સાત્ત્વિક-પવિત્ર-નિર્મળ નથી હોતું. સાચી સમજણના અભાવે તેવા લોકોનું જીવન કલેશમય અને દુઃખી હોય છે. આવા લોકોમાં પરસ્પર પ્રેમ-ત્યાગ-સંપત્તિ ભાવના મરી પરવારી હોય છે. ઘરમાં આનંદ-પુશી ક્યાંય દેખાતાં નથી. આવા ઘરમાં સ્મશાનવત્ શાંતિ છવાયેલી હોય છે. ઘરનું વાતાવરણ ગમગીનીભર્યું હોય છે. આવું ઘર અને તેમાં રહેનારાઓનું જીવન ભેંકાર લાગે છે. ત્યાર પછીની બીજી બે લીટીમાં કહ્યું છે કે, જે લોકો જીવનભર મારું-તારું કર્યા કરે છે, મનમાં બીજાને સહાયરૂપ થવાની સહેજ પણ ભાવના હોતી નથી; પોતે કોઈપણ ભોગે ભૌતિક-સુખ-સમૃદ્ધિ વધુ ને વધુ પ્રાપ્ત કરવા માટે કૂડ-કપટ કરતાં સહેજ પણ અચકાતા નથી; જે સુખ-સમૃદ્ધિના જોરે એમ માનતા હોય છે કે પોતે ખૂબ જ બળવાન-સમર્થ છે એવી ખોટી માન્યતાના જોરે અહંકારમાં રાચતા હોય છે, તેમનાં વહેવાર-વાણી-વર્તન તુમાખી ભરેલાં હોય છે. આમ, તેમનું જીવન કૂડ-કપટ-ઈર્ષા-વેર-ઝેર-અહંકારથી ખદબદતું હોય છે. તેમનામાં નિર્મળતા-પ્રેમ-વિનય-નમ્રતા-આત્મીયતાનો સહેજ પણ ભાવ હોતો નથી. વળી, મનુષ્યજન્મને સાર્થક કરવા માટે પ્રેરણાદાતા એવા સાચી સમજણના જ્ઞાનની કૃપા વરસાવતા ગુરુ-સંતો પ્રત્યે સહેજ પણ આદરભાવ જોવા મળતો નથી. એ ગુરુ સંતોની કાયમ ઉપેક્ષા કરી તેમનાથી દૂર ભાગે છે. તેમની પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ સેવા કરવાની તેમના મનમાં સહેજ પણ લાગણી કે ઉત્સાહ હોતાં નથી. તો પછી આવું જીવન જીવનારનું કદાપિ કલ્યાણ થાય જ નહીં તે નિર્વિવાદિત છે. વાસ્તવમાં તો ગુરુ-સંતો આ જગતમાં જગતના લોકો વચ્ચે રહેતા હોવા છતાં, તેનાથી બિલકુલ નિર્લેપ ભાવે જીવતા હોય છે. તેઓ તો સદાય અંતર્મુખ રહી પરમ ચૈતન્યમાં એકલીન બની નિજાનંદની મસ્તીમાં મસ્ત રહેતા હોય છે. તેમને નથી જરૂર હોતી કોઈ સેવકની, કે નથી જરૂર હોતી કોઈની પણ સેવાની. આવા ગુરુ-સંતો પરમચૈતન્યસ્વરૂપ પરમાત્માની પ્રેરણાથી તેમના પ્રતિનિધિ રૂપે અનેક યુક્તિ-પ્રયુક્તિ દ્વારા જીવ-જગતના કલ્યાણ માટે વિચાર-વાણી-વર્તનથી સદાય કાર્યરત રહેતા હોય છે. તે માટે થઈને પોતે સમય-સંજોગ અનુસાર અવારનવાર પોતાની અંતર્મુખ અવસ્થાને ત્યાગી, બહિર્મુખ થઈ જીવ-જગત સાથે જોડાય છે. જ્યારે આપણે આવા ગુરુ-સંતોના સાનિધ્યમાં પ્રેમ-ભક્તિ-શ્રદ્ધા-નિષ્ઠાપૂર્વક વધુ ને વધુ રહીએ છીએ ત્યારે તેઓ આપણી ઉપર કૃપા કરી, તેમને

આવશ્યકતા ન હોવા છતાં, આપણને સેવા કરવાની અમૂલ્ય તક આપતા હોય છે. આ પાછળ તેમની એકમાત્ર ભાવના આપણું કલ્યાણ કરવાની જ હોય છે. જ્યારે આપણને આપણા પોતાના કલ્યાણ માટે ગુરુ-સંતોની કૃપાસ્વરૂપે સેવાની અમૂલ્ય તક પ્રાપ્ત થાય છે, ત્યારે આપણે આપણી અજ્ઞાનતાને કારણે આની પાછળ રહેલા ઉદ્દેશ્યને સમજી શકતા નથી, તેથી આપણે તે કૃપાને લૌકિકતામાં ખપાવી એમ માનીએ છીએ કે અમે ગુરુજીની ખૂબ નજદીક છીએ; ગુરુજીના ખાસ સેવક છીએ; અમારા જેવી સેવા કોઈ કરી શકે નહીં; ગુરુજીની સેવા કરવાનો અધિકાર ખાસ અમને જ છે. આમ, એમનામાં અહંકાર આવી જાય છે. આમ, જો આપણામાં અહંકારનો ભાવ જાગે તો પરિણામે આપણું કલ્યાણ થવાના બદલે અકલ્યાણ જ થાય છે. મનુષ્ય જીવનની સાર્થકતા જેમાં રહેલી છે તે મોક્ષને પામવા માટે કલ્યાણપથમાં આગળ વધતા આપણે અટકી જઈએ છીએ. આમ, આપણે આપણી અજ્ઞાનતાને કારણે આપણા અધઃપતનને જાતે જ નોતરીએ છીએ. તેથી આપણે એ વાતનું સતત સ્મરણ રાખવાનું કે, ગુરુજી આપણી ઉપર પરમ કૃપા કરી આપણા કલ્યાણ માટે જ સેવા કરવાની અમૂલ્ય તક આપે છે. બાકી, તેમને સેવક કે સેવાની કશાયની જરૂર હોતી નથી. આમ, નિરભિમાનતા- વિનમ્રતાપૂર્વક સેવાનો લાભ લઈએ તો મનુષ્યજીવનની સાર્થકતા જેમાં રહેલી છે તે મોક્ષપ્રાપ્તિના કલ્યાણમાર્ગમાં સમજણપૂર્વક પૂરેપૂરા સાવધ રહેવું જોઈએ. આમ, એષણા-તૃષ્ણા રહિત વિરલ ગુરુ-સંતોને આ ભૌતિક જગત અને તેમાં રહેલા જીવમાત્ર પાસેથી કાંઈપણ મેળવવાની સહેજ પણ ઈચ્છા હોતી નથી. તેઓ તો સદા નિજનંદમાં મસ્ત રહેતા હોય છે. તો આવા ગુરુ-સંતોનું જીવન કેવું હોય છે? તે માટે કહું છું કે—

“ત્રિન દૂક કૌપિન કો, અરૂ બીન ભાજલોન તુલસી રઘુવર ઉર બસે, ઈન્દ્ર બાપડો કૌન?”

શું કહું છે? ગુરુ-સંતોને પહેરવા માટે માત્ર ત્રણ, આંગળની લંગોટી જોઈએ છે. એટલે કે સમાજની મર્યાદા જળવાઈ રહે તેટલાં સાદાં વસ્ત્રો પહેરે છે. મીઠા વગરની ભાજી જમે છે. એટલે કે શરીરને સ્વસ્થ અને નીરોગી રીતે ટકાવવા માટે સાદું-સુપાચ્ય, આરોગ્યપદ્ધતિ ભોજન કરે છે, જેથી સાધન-ભજન સારી રીતે થઈ શકે. તેઓ જીભના સ્વાદ માટે ભોજન કરતા નથી. તો, આવું વિતરાગ જીવન જીવતા સંતોના હૃદયમાં સતત પરમાત્મા વસી રહ્યા છે. એટલે કે તેઓ સંસાર-

જગતમાં રહેવા છતાં પણ તેનાથી બિલકુલ નિર્લેપ જીવન જીવી રહ્યા હોય છે. સતત નિજનંદની મસ્તીમાં મસ્ત રહે છે. આવા ગુરુ-સંતોને કોઈની પણ ભેટ-સોગાદોની કાંઈ જરૂર હોતી નથી. પરંતુ, ભક્તોની ભાવના સંતોષવા માટે તેનો સ્વીકાર કરતા હોય છે. સમય જતાં સ્વીકારેલી આ ભેટ-સોગાદો ક્યારે અને કઈ રીતે પાછી આપે છે તેની આપણને ખબર પણ પડતી નથી. આમ, તેઓ જે પણ કાંઈ કરતા હોય છે તે આપણા કલ્યાણ માટે જ કરતા હોય છે. તેથી જ્યારે પાછી આપે ત્યારે મનમાં સહેજ પણ શંકા-કુશંકા કર્યા વગર તેનો આપણે હર્ષથી સ્વીકાર કરી લેવો જોઈએ. ગુરુ-સંતોનાં આપણી સાથેનાં વર્તન-વહેવાર આપણા કલ્યાણ માટે જ હોય છે. તો આ કલ્યાણ એટલે શું? કલ્યાણ એટલે આ જન્મે જ આપણે મોક્ષને પ્રાપ્ત કરી લેવો. જેથી પછી આપણે

“પુનરપિ મરણમ્ પુનરપિ જનનમ્;

પુનરપિ જનની જઠરે શયનમ્” ના ચકરાવામાં પડવું ન પડે.

આમ, જન્મ-મરણના ચકરાવામાંથી સદાયને માટે મુક્ત થઈ જઈએ. જ્યાં સુધી જન્મ ધારણ કરવો પડશે ત્યાં સુધી જીવનમાં સુખ તો માત્ર અલ્પ પ્રમાણમાં પ્રાપ્ત થશે. પરંતુ, દુઃખની માત્રા અધિક રહેશે.

દુઃખની શરુઆત માતાના ગર્ભમાં હોઈએ ત્યાંથી થાય છે. નવ માસ સુધી માતાના ગર્ભમાં અનેક યાતના ભોગવીને પછી આ જગતમાં જન્મ ધારણ કરીને આવીએ છીએ. જ્યાં સુધી આપણે સમજણ ન થઈએ ત્યાં સુધી આપણી સ્થિતિ પરવશ હોય છે. આપણે ભૂખ-તરસ-શારીરિક તકલીફ વગેરે અંગે કોઈને કાંઈ જ જણાવી શકતા નથી, તેથી પાલન કરનાર પોતાની સમજ મુજબ જેમ રાખે તેમ રહેવું પડે. એમ ને એમ સમજણ થઈએ, પછી શાળાએ જવાનું થાય. એટલે ભણવાની ચિંતા. અભ્યાસ પૂરો થાય એટલે કમાવાની ફિકર થાય. નોકરીધંધે લાગીએ ત્યાં લગ્ન થાય. પછી બાળકો થાય. પત્ની-બાળકો તથા વૃદ્ધ માતા-પિતા તથા આપણાથી નાના એવા આપણા આશ્રિતોના ભરણપોષણની ચિંતા, તે માટે થઈને સવારથી રાત સુધી દોડધામ કરતા રહીએ. આમ ને આમ વૃદ્ધાવસ્થા આવે. આપણાં અંગો શિથિલ થતાં જાય, તેથી પછી લાચારીભર્યું જીવન જીવવું પડે. આમ ને આમ એક દિવસ મૃત્યુને શરણ થઈ જઈએ. આમ, જીવનભર વધુ ને વધુ દુઃખ જ ભોગવવાનું થતું હોય છે. મૃત્યુ પછી પાછાં જન્મ-બચપન-જુવાની-વૃદ્ધાવસ્થા-મૃત્યુ અને તેમાં અપાર

દુઃખોની વણઝાર આવી પડતી હોય. આમ, આ ચક્કર ચાલતું જ રહે છે. આમ, જીવનમાં શારીરિક-માનસિક-આર્થિક-વ્યવહારિક એમ કોઈ કોઈ રૂપે દુઃખ ભોગવવાનું ચાલુ જ રહે છે. તેમાંથી કોઈ જ બાકાત રહેતું નથી. ચાહે પછી તે વડાપ્રધાન હોય કે સામાન્ય જન હોય, વિદ્વાન હોય કે અભણ હોય, અમીર હોય કે ગરીબ હોય! તે સર્વે મનુષ્ય જ છે. બધાંયનું લોહી લાલ જ છે. બધાંયને ખાવા-પીવા, ઊંઘવા જોઈએ જ છે. તેથી મનુષ્યમાત્રને જીવનમાં સુખની માત્રા અલ્પ અને દુઃખની માત્રા વધુ રહેવાની જ. વળી, સૌ કોઈને જન્મ-બચપણ-જુવાની-બુઢાપો અને મૃત્યુ એ અવસ્થાઓ જોડાયેલી રહેવાની જ. શરીર તેનો ધર્મ બજાવ્યા વિના રહેતું નથી, કેમકે, શરીર પ્રકૃતિનાં પંચમહાભૂતથી બનેલું છે. પ્રકૃતિનો સ્વભાવ અતિચંચળ છે, સતત પરિવર્તનશીલ છે. તે એક જ સ્થિતિમાં કાયમ રહેતી નથી. તેમાં સતત સર્જન અને વિસર્જન થતું રહે છે. જગતમાં રહેલ સ્થૂળ કે ચેતન સૌ કોઈને આ નિયમ લાગુ પડે જ છે. આમ, શરીર પણ જન્મથી મૃત્યુ પર્યંત જુદીજુદી અવસ્થામાં પરિવર્તિત થતું હોય છે. જો શરીર છે તો તેની સાથે સુખ-દુઃખ, જન્મ-મરણ જોડાયેલાં છે. તેથી ગુરુ-સંતો સતત કહેતા આવ્યા છે કે, જો શરીર છે તો આ બધું તેની સાથે જોડાયેલું છે. તેથી જો શરીર જ ન હોય, તો આ બધું કાંઈ જ રહે નહીં. તેથી આ શરીર જ ન જોઈએ. આનો અર્થ એમ સમજવાનો છે કે, આપણી સમજણ એવી તો દૃઢ થઈ જાય, આત્મસાત્ થઈ જાય કે, હું આ પંચમહાભૂતથી બનેલું શરીર નથી, પરંતુ તેમાં વસી રહેલ આત્મા છું. આત્મા તો નિર્ગુણ-નિરાકાર છે. તેને આ સંસાર-જગતના કોઈ જ ધર્મ લાગુ પડતા નથી. કેમકે, આત્મા સંસાર-જગતથી પર છે. સંસાર-જગત સાથે તો આ શરીર જડાયેલું છે તેથી આ શરીરને સંસાર-જગતના બધા જ ધર્મ લાગુ પડે છે. આવી સમજણ દૃઢ થઈ જાય તેને પતંજલિમુનિએ “કૈવલ્ય” કહી છે. કૈવલ્ય એટલે માત્ર ને માત્ર આત્મા, બીજું કાંઈજ નહીં. તેના માટે જુદાં જુદાં શાસ્ત્રોમાં દેશકાળ પ્રમાણે જુદાં જુદાં નામ આપવામાં આવ્યાં છે. જેમ કે, મુક્તિ-અક્ષરધામ-સ્વર્ગ-વૈકુંઠધામ-ઓઘડઘાટ-કેલાસ-સાકેત વગેરે. આને જ મોક્ષ પણ કહેવામાં આવે છે. જેમ આપણે સૂઈ જઈએ છીએ ત્યારે સ્વપ્નમાં દરેક પ્રકારના ભોગ ભોગવતા હોઈએ છીએ અને સુખ-દુઃખ, હર્ષ-શોકનો અનુભવ કરતા હોઈએ છીએ, તે વખતે આપણી ઈન્દ્રિયો અચેતન હોય છે, સુષુપ્ત અવસ્થામાં હોય છે. જો સ્વપ્ન અવસ્થામાં

આ બધા અનુભવ થાય છે, તો કૈવલ્યની અર્થાત્ સમાધિની સ્થિતિ તો કેટલી બધી ઊંચી છે! ત્યાં તો નથી હોતી ઈન્દ્રિયો કે નથી હોતું પંચમહાભૂતનું શરીર. નથી હોતું આ ભૌતિક જગત કે તેના ભોગો અને તે થકી ઉત્પન્ન થતાં સુખ-દુઃખ કે હર્ષ-શોક. કૈવલ્યની-સમાધિની સ્થિતિમાં તો માત્ર આત્મા જ હોય છે-આત્મસ્થ સ્થિતિ જ હોય છે. જીવ શિવમાં, આત્મા પરમાત્માં ભળી જાય છે, ત્યારે પછી માત્ર આનંદની જ અનુભૂતિ થતી હોય છે, આત્યંતિક સુખની જ અનુભૂતિ થતી હોય છે. આત્યંતિક સુખ એટલે એવું સુખ કે જેની પ્રતિક્રિયા રૂપે દુઃખ નથી અથવા તે અંતે દુઃખમાં પરિણમતું નથી. આત્યંતિક સુખ સિવાયનાં જગતનાં તમામે તમામ સુખ અંતે દુઃખમાં પરિણમે છે, અંતે દુઃખ આપનાર છે, તો આવી સમજણ બરોબર પાકી થઈ જાય, આત્મસાત્ થઈ જાય તે માટે આ બધા કાર્યક્રમોનું આયોજન પરમાત્માની કૃપાથી કરવામાં આવી રહ્યું છે.

આ સ્થિતિને પામવા માટે પતંજલિ મુનિએ અષ્ટાંગયોગને જગત સમક્ષ અનુશાસિત કર્યો છે, રજૂ કર્યો છે. તેઓએ યોગનાં આઠ અંગ વર્ણવ્યાં છે. તે આઠ અંગ યમ, નિયમ, આસન, પ્રાણાયામ, પ્રત્યાહાર, ધારણા, ધ્યાન અને સમાધિ છે. આમાં જ પહેલું અંગ “યમ” છે. તેના પાંચ પ્રકાર દર્શાવ્યા છે. તે પાંચ પ્રકાર છે: અહિંસા-સત્ય-અસ્તેય-બ્રહ્મચર્ય અને અપરિગ્રહ. “અપરિગ્રહ”ને સમજવો અત્યંત આવશ્યક છે. પતંજલિમુનિએ અપરિગ્રહની મહત્તા સમજાવતાં “સાધનપાદ”ના સૂત્ર નં-૩૯માં કહ્યું છે કે,

“અપરિગ્રહસ્થૈર્યજન્મકથંતાસંબોધઃ”

પતંજલિ મુનિએ કહ્યું છે કે, અપરિગ્રહમાં સ્થિર થવાથી ત્રણે કાળના જન્મોનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય છે. કેટલું મોટું ફળ પ્રાપ્ત થાય છે? અપરિગ્રહ, અર્થાત્ અસંગ્રહવૃત્તિ; તેનાથી વિરુદ્ધ છે પરિગ્રહ, અર્થાત્ સંગ્રહવૃત્તિ. મનુષ્ય પોતાની પ્રાથમિક જરૂરિયાત પૂરતો સંચય કરે તો તે યોગ્ય છે. પરંતુ, તેનાથી વધુનો સંગ્રહ કરે અને વધુ ને વધુ સંગ્રહ કરતો જ જાય તો તે પરિગ્રહવૃત્તિ કહેવાય. પરિગ્રહવૃત્તિના કારણે તન અને મનની ઘણી બધી શક્તિનો દુર્વ્યય થતો હોય છે. કોઈપણ ચીજ-વસ્તુ પ્રાપ્ત કરવામાં, તેને સાચવી રાખવામાં અને તેનો ઈચ્છા મુજબ યોગ્ય વ્યય કરવાની ચિંતાનું મગજ ઉપર સતત અને ઘણું જ ખેંચાણ રહે છે. તેના કારણે જીવન સતત અજંપાભર્યું અને ત્રાસમય રહે છે. આમ, અતિપરિગ્રહના કારણે વ્યક્તિ ત્રાસમય જીવન જીવી દુઃખી થાય છે. તો આમ,

અતિપરિગ્રહના કારણે બીજી વ્યક્તિને જીવનજરૂરી ચીજ-વસ્તુ પૂરતા પ્રમાણમાં ઉપલબ્ધ થતી નથી. તેથી તે ત્રાસ ભોગવે છે. અતિપરિગ્રહના કારણે સમાજમાં સમતોલપણું જળવાતું નથી. સમાજના લોકો દુઃખી થાય છે. પણ, લોકોમાં અપરિગ્રહવૃત્તિ વધુ ને વધુ હોય તો સૌ કોઈને જીવનજરૂરિયાત પૂરતુ વધુ ને વધુ પ્રાપ્ત થાય છે, તેથી સૌ સુખી હોય છે. સમાજમાં વધુ ને વધુ સમતોલપણું જળવાઈ રહે છે. જગતમાં-સમાજમાં મોટાભાગે બધા જ પરિગ્રહવૃત્તિવાળા છે. તેથી સૌ ત્રાસદાયક-દુઃખમય જીવન જીવી રહ્યા છે. પરંતુ, નિજાનંદમાં સદાય મસ્ત રહેતા ગુરુસંતો અપરિગ્રહી છે. તેઓ ક્યારેય કશાયનો સંગ્રહ કરતા નથી હોતા. પરંતુ, આપણે પરિગ્રહવૃત્તિથી પ્રેરાઈને તેમની નિજાનંદની મસ્તીમાં ભંગ પડાવવા તેમની પાસે જતા હોઈએ છીએ.

આજે હનુમાન જયંતી છે. તો આજે આ પવિત્ર દિવસે મનુષ્યજન્મ સાર્થક કરવાની તાત્વિક સમજણની વાતો થઈ રહી છે. હનુમાનજી અને તેમના આરાધ્ય દેવ રામની જેટલી પણ વાતો કરીએ તેટલી ઓછી છે. તેમના જીવનના એકેએક પ્રસંગમાંથી આપણને કલ્યાણપથ ઉપર આગળ વધવા માટે સતત પ્રેરણા મળે છે. રામના જીવનનો એક પ્રસંગ રામાયણમાં આલેખાયેલો છે: રામ-લક્ષ્મણ-સીતા ચૌદ વર્ષના વનવાસ દરમ્યાન પંચવટીમાં રહેતાં હોય છે. ત્યારે રાવણ કપટ કરીને સીતાનું હરણ કરીને એમણે વિમાન દ્વારા લંકા લઈ જાય છે. રામ-લક્ષ્મણ સીતાની શોધમાં નીકળે છે. શોધતાં શોધતાં કિષ્કિન્ધા પર્વત ઉપર આવે છે. ત્યાં તેમને સુગ્રીવ, હનુમાન, જંબુવાન વગેરે મળે છે. રામ તેઓને સીતા માટે પૂછે છે, ત્યારે તે લોકો જણાવે છે કે, આકાશમાર્ગે વિમાનમાં રાવણ કોઈ સ્ત્રીને બળજબરીથી લઈ જતો હતો ત્યારે તે સ્ત્રીએ તેના આભૂષણની પોટલી અહીં નીચે ફેંકી હતી તેમ કહી તે પોટલી રામને બતાવે છે. ત્યારે રામ લક્ષ્મણને તે દાગીના સીતાના છે કે કેમ તે જોવા માટે કહે છે. લક્ષ્મણ તે દાગીના જુએ છે. લક્ષ્મણ બીજા દાગીના તો ઓળખી શકતા નથી, પરંતુ પગનાં ઝાંઝરને ઓળખી બતાવે છે. અને કહે છે કે તેઓ દરરોજ સીતામાતાની પગચંપી કરતા હતા તેથી તેમનાં ઝાંઝર ઉપર તેમની નજર પડતી હતી. તેથી આ ઝાંઝર સીતામાતાનાં છે એમ કહે છે. આ વાત ઉપરથી સમજાય છે કે દિયર-ભાભી વચ્ચે વાત્સલ્યભર્યો કેવો માતા-પુત્ર જેવો સ્નેહ અને ભાઈભાઈ વચ્ચે પણ વાત્સલ્ય-પવિત્રતા અને પરસ્પર

વિશ્વાસનો ભાવ રહેલો હશે! વળી, લક્ષ્મણ સીતાના પગનાં ઝાંઝરને જ ઓળખી શકે છે. બીજાં આભૂષણોને ઓળખી શકતા નથી. કેમકે, તેમણે સીતા સામે ઊંચી નજર કરી ક્યારે પણ જોયું હોતું નથી. પરંતુ, રામ તો, સીતા તેમનાં ધર્મપત્ની હોવા છતાં એક પણ દાગીનાને ઓળખતા નથી. તેથી તેને ઓળખવા લક્ષ્મણને બતાવવા પડે છે. આની પાછળ કયું રહસ્ય રહેલું છે તે સમજવાનો આપણે ક્યારેય પ્રયત્ન કર્યો નથી. સીતા રામને ધર્મપત્ની તરીકે વરેલાં અને રામે પણ તેમનો ધર્મપત્ની તરીકે જ સ્વીકાર કર્યો હતો. ધર્મપત્ની એટલે એવી પત્ની કે જેનું એકમાત્ર કર્તવ્ય પોતાના પતિ દ્વારા જીવનમાં આચરવામાં આવતા ધર્મમાં, ધર્મનો ફેલાવો કરવામાં અને અધર્મને રોકવાના દરેક કાર્યમાં પતિના દરેક પગલે પગ મૂકી તેમનો પડછાયો બનીને રહેનાર. તે માટે જે પણ સહન કરવું પડે કે ત્યાગ કરવો પડે, તો હસતેમુખે તે કરવા સદાય તત્પર રહેનાર. તો, સીતા જીવનભર રામ સાથે આવું જ જીવન જીવ્યાં છે. રામ પણ સીતાને સહધર્મચારિણીના ભાવથી જ જોતા હતા. ક્યારે પણ તેમણે સાંસારિક પત્ની તરીકે સીતા સામે દ્રષ્ટિ કરી નથી. તેથી તેઓ સીતાના એક પણ ઘરેણાને ઓળખતા નથી હોતા. તેથી લક્ષ્મણને ઓળખવા માટે કહે છે. આમ, રામ જીવનભર મર્યાદાપૂર્ણ જીવન જીવ્યા છે. તેમનું જીવન મર્યાદાની ચરમસીમારૂપ છે. તેથી તેઓ મર્યાદા પુરુષોત્તમ કહેવાયા. એટલે મર્યાદા-પૂર્વકનું જીવન જીવવામાં પુરુષોમાં ઉત્તમ પુરુષ કહેવાયા. તો, આજે હનુમાન જયંતી પ્રસંગે ખૂબ જ રહસ્યની વાતને તાત્વિક રીતે સમજવાનો પ્રયત્ન કર્યો. સૌ તેની ઉપર બરાબર ચિંતન-મનન કરજો. વળી, હનુમાનજીનું જીવન પણ કેવું સંયમ-નિયમવાળું. તેથી તો તેઓ સંયમ-નિયમના સ્વામી કહેવાય છે. તો આજે હનુમાન જયંતીના દિવસે તમે સૌ પણ એવો નિયમ લેજો કે જેથી તન-મન તંદુરસ્ત રહે. પરિણામે જીવનમાં વધુ ને વધુ સત્કર્મો સારી રીતે કરી મનુષ્યજીવન સાર્થક કરી શકીએ. ફરી ફરી પરમાત્માને પ્રાર્થના કરીએ કે સૌનું કલ્યાણ કરો. મનુષ્યજીવન સાર્થક કરવા માટે શક્તિ-ભક્તિ-મતિ આપો.

સૌને ફરી ફરી ખૂબ ખૂબ ધન્યવાદ-આશીષ.

સર્વેને જય નારાયણ.

સત્યધર્મ ગુરુદેવની જય. સત્ય અને ધર્મ એ જ આપણા ગુરુદેવ અને તેમની જય, તો જ આપણી જય.

પ.પૂ. શ્રી ગુરુદેવ રચિત : મંત્રવિજ્ઞાન અને ધ્યાનમાંથી સાભાર

લેખાંક - ૪

સંકલન : ડૉ. સ.સ. ભિક્ષુ

મંત્રજાપ દ્વારા બિંદુજય

બધી જ આધ્યાત્મિક સાધનાઓમાં કુંડલિની-જાગરણ અનિવાર્ય સમજવામાં આવે છે. ભલે પ્રયાસે થાય કે અનાયાસે, ભલે જાણતાં થાય કે અજાણતાં, કે પછી ભલે કૃપાથી થાય કે પુરુષાર્થથી, પણ તેની જાગૃતિ આવશ્યક છે. કહ્યું છે કે,

કંદોર્ધ્વકુંડલીશકિતં સુપ્તા મોક્ષાય યોગિનામ્ ।

બંધનાય ચ મૂઢાનાં યસ્તાં વેત્તિ સ યોગવિત્ ॥

અર્થાત્, કંદના ઉપરના ભાગમાં સૂતેલી કુંડલિની યોગીજનોના મોક્ષ માટે અને અજ્ઞાની જનોના બંધન માટે હોય છે. કુંડલિનીને જગાડીને યોગીજનો મુક્ત થઈ જાય છે અને તેને નહીં જાણનારા મૂઢ, અજ્ઞાની લોકો બંધનમાં પડ્યા રહે છે. કુંડલિનીને જે જાણે છે તે જ યોગનો જાણકાર છે. કારણ કે, સંપૂર્ણ યોગતંત્ર કુંડલિનીને આધીન છે. તેથી બધા પ્રકારની સાધના કરવા છતાં પણ, જો કુંડલિની જાગૃત ન થઈ શકે તો સફળતા મળતી નથી.

બધા જ પ્રકારની સાધનાઓમાં સફળતા પ્રાપ્ત કરવાનું જેટલું કુંડલિનીની જાગૃતિ પર અવલંબિત છે, એટલું કુંડલિની-જાગરણ ઊર્ધ્વબિંદુ-ઊર્ધ્વરિતસૂ ઉપર અવલંબિત છે. બધાં શાસ્ત્રો ઊર્ધ્વરિતસૂના મહિમાગાનથી ભર્યાં પડ્યાં છે. જેમ કે,

બ્રહ્મચર્યેણ તપસા દેવાઃ મૃત્યુમપાઘ્નત ।

(અથર્વ. ૧૧-૪-૧૯)

અર્થાત્, બ્રહ્મચર્યરૂપી તપથી દેવોએ મૃત્યુને મારી નાખ્યું.

પાતાંજલ યોગદર્શનમાં સૂત્ર છે કે,

બ્રહ્મચર્યપ્રતિષ્ઠાયાં વીર્યલાભઃ ।

એટલે કે, બ્રહ્મચર્યના પાલનથી વીર્યનો લાભ થાય છે.

ઊર્ધ્વરિતા ભવેદ્યાવત્ તાવત્ કાલભયઃ ક્રુતઃ ।

અર્થાત્, જ્યાં સુધી વીર્ય ઊર્ધ્વગામી છે ત્યાં સુધી મૃત્યુનો ભય શાનો? તથા

મરણં બિંદુપાતેન જીવનં બિંદુધારણે ।

તસ્માદતિપ્રયત્નેન કુરુતે બિંદુધારણમ્ ॥

અર્થાત્, બિંદુનું પતન એ જ મૃત્યુ અને બિંદુનું ધારણ એ જ જીવન છે, માટે અતિપ્રયત્નથી બિંદુને ધારણ કરવું જોઈએ.

“અહં બિંદુ!” હું (શિવ) બિંદુ છું, અને ઈશત્વં યત્રસાદેન મમાપિ દુર્લભં ભવેત્ ।

સિદ્ધે બિંદુ મહાયત્ને કિં સિદ્ધયતિ પાર્વતિ ॥

અર્થાત્, હે પાર્વતી, મહાયત્નથી જ્યારે બિંદુ સિદ્ધ (સ્થિર) થઈ જાય છે ત્યારે શું સિદ્ધ નથી થતું? ત્યારે બધું જ સિદ્ધ થઈ જાય છે. મને જે ઈશત્વ પ્રાપ્ત થયું છે તે પ્રતાપ બિંદુનો છે. ‘શિવસંહિતા’માં ઊર્ધ્વરિતસૂનું આવું મહિમાવર્ણન છે.

પરંપર ઊર્ધ્વરિતસૂનો મહિમા અનંત છે. ઊર્ધ્વરિતા બનવા માટે જાતજાતનાં સાધનો અને સાધનાઓ શાસ્ત્રોમાં બતાવવામાં આવ્યાં છે. જેમ કે, આસન-પ્રાણાયામનો અભ્યાસ, બંધ-મુદ્રાઓનો અભ્યાસ તથા મંત્રસાધના, ગુરુકૃપા અને ઈશ્વરકૃપા વગેરે. તેમાંથી અહીંયાં મંત્ર દ્વારા ઊર્ધ્વરિતસૂની સાધના ઉપર થોડો પ્રકાશ ફેંકવાનો પ્રયત્ન થઈ રહ્યો છે.

કોઈ પણ મંત્રનો વાચિક જપ દીર્ઘ ઉચ્ચાર સાથે કરવો જોઈએ. વીસેક સેકન્ડ સુધી મંત્રોચ્ચાર લંબાય તો સારું. એ રીતે મંત્રનો પ્રારંભ થતાંની સાથે જ ઉડ્યાનબંધ અને મૂલબંધ લાગવાનું અનાયાસે જ શરૂ થઈ જાય છે. મંત્ર પૂરો થતાં સુધીમાં ઉપરોક્ત બંને બંધો સંપૂર્ણ લાગી જાય છે. મૂલબંધ દ્વારા જેમ જેમ પ્રાણ બ્રહ્મરંધ્ર તરફ જવા લાગે છે, તેમ તેમ બિંદુ પણ ઉપરની બાજુએ આકર્ષિત થવા લાગે છે. ‘હઠયોગપ્રદીપિકા’માં કહ્યું છે કે,

પ્રાણપ્રાણૌનાદબિંદુમૂલબંધે ચૈકતામ્ ।

ગત્વા યોગસ્ય સંસિદ્ધિ યચ્છતો નાત્ર સંશયઃ ॥

અર્થાત્, મૂલબંધ કરવાથી અપાન પ્રાણ સાથે એક થઈને સુષુપ્તમાં પ્રવેશી જાય છે, જેનાથી નાદ પ્રગટે છે. પછી, નાદની સાથે પ્રાણ-અપાન હૃદયની ઉપર જઈને નાદ અને બિંદુની એકતા કરીને મસ્તકમાં ચાલ્યા જાય છે ત્યારે, નિઃસંશય યોગની સિદ્ધિ પ્રાપ્ત થઈ જાય છે.

મૂલબંધ અને ઉડ્યાનબંધ સાચી રીતે લાગવાથી વીર્યવહા નાડીઓ ઉપર એક એવું રહસ્યમય દબાણ પડે છે કે, જે નીચેના છેડાઓથી ઉપરની બાજુ વધતું જાય છે, જેથી બિંદુ

ક્રમિક ગતિથી મસ્તક તરફ જવા લાગે છે. એ સમયે મંત્રોચ્ચારણથી થયેલ સ્વરતંત્રિકાઓનું કંપન વીર્યવહા તંતુઓ સુધી પહોંચી જાય છે. એથી વીર્યનો અમુક અંશ ઓજ-વિદ્યુતમાં પરિવર્તિત થઈ જાય છે. હવે આટલો વીર્યાંશ અધોગામી સીમાની બહાર થઈ જાય છે. મંત્રોચ્ચાર પૂરો થાય છે ત્યારે, શ્વાસ લેવાનો થોડો સમય મળી રહે છે. જે વીર્યવહા તંતુઓ ઉપર દબાણ પડ્યું હતું તે, તે વખતે ઝડપથી ઢીલા પડે છે. જે વીર્યાંશ ઓજ-વિદ્યુતમાં પરિવર્તિત થયો હતો તે, તે વખતે તીવ્ર ગતિથી ઉપરની બાજુ ફેંકાય છે. પાણીનો સ્વભાવ છે નીચે વહેવાનો, અને ઓજ વિદ્યુતનો સ્વભાવ છે ઉપર જવાનો. વીર્યને ઊર્ધ્વમાં પહોંચાડવા માટે ઓજ તેનું વિદ્યુતમાં પરિવર્તિત કરવું જ પડશે. ભલે જે ઠીક લાગે તે સાધના દ્વારા પરિવર્તિત કરાય.

વાચિક દીર્ઘ મંત્રોચ્ચાર વખતે મૂલબંધ અને ઉડ્યાનબંધ એવી શાસ્ત્રીય રીતે અને ક્રમિક ગતિએ લાગે છે કે તેમાં કદી 'અતિ'નો ભય નથી રહેતો. આ મંત્રોચ્ચારની સાધના સામૂહિકરૂપે અને બે ટુકડીઓ દ્વારા વારાફરતી કરવાથી તેમાં આળસ અને પ્રમાદરૂપી ચિત્તવિક્ષેપ પણ આવવાનો ડર નથી રહેતો.

આ રીતે મંત્રજાપ કરવાથી સાચા મૂલબંધ અને ઉડ્યાનબંધ થાય છે અને તેથી બાહ્યકુંભક પ્રાણાયામ થાય છે અને તેથી તેની સંમિશ્રિત, રહસ્યમયી ગુહ્ય ક્રિયા-પ્રતિક્રિયા થાય છે. આના કારણે પ્રાણવહા નાડીઓમાં અલૌકિક સ્પંદન થાય છે. આ બધું મળીને સાધકને અમોઘ વીર્યવાન બનાવી દે છે. જેઓ ઊર્ધ્વરેતાની સિદ્ધિને પ્રાપ્ત કરીને સિદ્ધ થઈ ગયા છે તેઓ કોઈપણ પ્રકારના રહસ્યમય ઢંગથી સાધકને ઊર્ધ્વરેતા બનાવીને કલ્યાણમાર્ગમાં અગ્રસર કરી દે છે. તેઓ આપણા કલ્યાણનો કયો ઉપાય, ક્યારે કરશે તે કેવળ તેઓ જ જાણતા હોય છે. શાસ્ત્રસંમત મિત આહારવિહારનું પાલન કરતા રહીને અને સિદ્ધ-સાંનિધ્યનો મહદ્-લાભ લેતા રહીને બિંદુજયી બનવું કઠિન નથી.

મંત્રોચ્ચારણ વખતે આસન અડોલ અને અભંગ રહેવું જોઈએ. એ વખતે વૃત્તિઓની ધારણા મસ્તકમાં કરવાથી જલદી સફળતા મળે છે. તે વખતે આજુબાજુ શું થઈ રહ્યું છે તેમાંથી મનને હટાવી લેવું જોઈએ. એક મંત્ર પૂરો થાય ત્યારે બીજો મંત્ર બોલવા માટે શ્વાસ લેવો પડે તે નાકથી લેવો જોઈએ. ટુકડે ટુકડે મંત્ર બોલવાથી પૂરો લાભ નથી મળી શકતો. યુક્ત આહારવિહારમાં રહીને જ સાધકો પ્રામાણિક ઢંગથી ઉપરોક્ત રીતે મંત્રસાધના કરે છે તેમને એકાદ માસમાં જ બિંદુજયના

અદ્ભુત ચમત્કારનો અનુભવ થાય છે.

જેને નૈજિક બ્રહ્મચારી થવું છે તે ઉપરોક્ત સાધનાથી નૈજિક બ્રહ્મચારી બની શકે છે. ગૃહસ્થાશ્રમીઓ સાધનાથી સીમાબદ્ધ બ્રહ્મચર્યનું પાલન કરીને, ધર્માનુરૂપ સુસંતતિ પ્રાપ્ત કરીને ગૃહસ્થાશ્રમને સફળ કરી શકે છે. કહ્યું છે કે,

સંસારને સુધારવો હોય તો પહેલાં સંતતિને સુધારો, તો સંસાર આપોઆપ સુધરી જશે.

બધા જ પ્રકારના મંત્રો દ્વારા લાભ ઉઠાવી શકાય છે. જરૂરત છે: મંત્રજ્ઞાતાઓ દ્વારા મંત્રોચ્ચારણની પ્રયોગાત્મક વિધિ જાણવાની, અને પછી તેને નિષ્ઠાપૂર્વક સાધવાની.

જપ-તપ દ્વારા એકઠી થતી ઉષ્ણતાને

શરીરમાં જ પચાવી લ્યો.

પ્રશ્ન : મારી પત્ની ઘણી વાર ભારે આવેશમાં આવી જાય છે. તેને ઘણીબધી ક્રિયાઓ થાય છે. તો આમ થવાનું કારણ શું? તે માટે શું કરવું?

ઉત્તર : આપણે જ્યારે જપ, તપ, ધૂન, ધ્યાન વગેરે સાત્ત્વિક કાર્ય કરીએ છીએ, ત્યારે આપણા શરીરમાં એક પ્રકારની ઉષ્ણતા ઉત્પન્ન થાય છે. આ ઉષ્ણતાનું શરીરમાં ઉત્પન્ન થવું તે - આપણે જે સાત્ત્વિક-આધ્યાત્મિક કાર્ય કરી રહ્યા છીએ તે-યોગ્ય રીતે, બરાબર કરી રહ્યા છીએ કે નહીં તેની નિશાની-પ્રમાણ છે. જેમ જેમ સાત્ત્વિક કાર્યની માત્રા વધે છે, તેમ તેમ આ ઉષ્ણતા શરીરમાં વધુ ને વધુ પ્રસરે છે અને ધીમેધીમે તે આપણા સમગ્ર શરીરની અંદર એકેએક સૂક્ષ્મ કોષમાં, નાડીમાં પ્રસરી જાય છે. યોગશાસ્ત્રના મત મુજબ આપણા શરીરમાં બોતેર કરોડ નાડીઓ છે. તેમાં આ સાત્ત્વિક ઉષ્ણતા પ્રસરે છે અને નાડીઓને શુદ્ધ કરે છે. આમ થવાથી આપણે આપણા સાત્ત્વિક-આધ્યાત્મિક કાર્યમાં વધુ દૃઢ થઈને આગળ વધી શકીએ.

આ સાત્ત્વિક ઉષ્ણતા શરીરની અંદર સંઘરાઈ રહે તો જ, તે આધ્યાત્મિક-સાત્ત્વિક કાર્યમાં ઉન્નતિદાયક બની શકે. ઘણી વાર એવું બનતું જોવા મળે છે કે શરીરમાં ઉત્પન્ન થતી સાત્ત્વિક ઉષ્ણતા એટલી માત્રામાં વધી જાય છે કે તે બહિર્મુખ થઈ જાય છે. જે અંતમુખ રહેવી જોઈએ તે જ્યારે આપણી અજ્ઞાનતાના કારણે બહિર્મુખ થાય છે, ત્યારે આપણામાં એક પ્રકારનો આવેશ આવે છે અને એ આવેશમાં અમુક ક્રિયાઓનો અનુભવ થાય છે. આમ થતાં શરીરમાંની આ સાત્ત્વિક ઉષ્ણતા શરીરની બહાર નીકળી જાય છે, વહી જાય છે. પછી આપણી

પાસે, આપણી અંદર શું રહે છે? કાંઈ જ રહેતું નથી. આપણે ખાલી થઈ જઈએ છીએ. ઘણા જપ-તપ પછી જે પ્રાપ્ત થયું તે ગેરસમજને લીધે આવેશમાં અને ક્રિયાઓમાં ખોઈ બેઠા.

એક સ્થૂળ દૃષ્ટાંતથી આ વાતને સમજાવે. જંતુરહિત કરવા માટે દૂધને આપણે તપેલીમાં મૂકી ગરમ કરીએ છીએ. અગ્નિની ગરમીથી તપેલીમાંનું દૂધ ધીમેધીમે ગરમ થવા લાગે છે. અમુક સમયે તેમાં ઊભરો આવવાનું શરૂ થાય છે. દૂધ ઊભરાતું ઊભરાતું તપેલીના કાંઠે આવી જાય તે સમયે, આપણે તપેલી અગ્નિ પરથી લઈ લઈએ છીએ. તપેલીને ગરમીથી દૂર કરીએ કે ગરમીને તપેલીથી દૂર કરવાથી તેમાં આવેલો ઊભરો સમાઈ જાય છે, દૂધ બહાર ઊભરાઈ જતું નથી. જો તેમ ન કરીએ તો દૂધ ઊભરાઈ જાય અને છેલ્લે ખાલી તપેલી આપણને જોવા મળે. તેવી જ રીતે,

આપણાં સાત્ત્વિક-આધ્યાત્મિક કાર્યોથી આપણા શરીરમાં ઉત્પન્ન થતી ઉષ્ણતા જ્યારે સૂક્ષ્માતિસૂક્ષ્મ નાડીઓને શુદ્ધ કરી બહિર્મુખ બને તે પહેલાં આપણે જાગૃત થઈ જવું

જોઈએ. કારણ કે, એ ઉષ્ણતાને વેડફી નાખવાની નથી, શરીરમાં પચાવી લેવાની છે, જેથી આધ્યાત્મિક ઉન્નતિમાં તેના સહારે આગળ વધી શકાય.

એ ઉષ્ણતારૂપી શક્તિ-તત્ત્વ આપણા શરીરમાંથી બહાર નીકળી ના જાય, આપણે ખાલી ને ખાલી ના રહીએ તે માટે જાગૃતિની જરૂર છે. આપણે આપણાં સાત્ત્વિક કાર્યો એવી રીતે બદલી નાખીએ કે જેથી એ ઉષ્ણતા બહિર્મુખ ન થતાં અંતર્મુખ જ રહે.

જેમ દૂધને ગરમ કરવા પાછળનો હેતુ તેને જંતુરહિત કરી આરોગ્ય તેમજ પોષણને યોગ્ય બનાવવાનો હતો, નહીં કે ઊભરાવા દઈને વેડફી નાખવાનો. તે જ રીતે જપ-તપ દ્વારા શરીરમાં ઉત્પન્ન થતી ઉષ્ણતાને પણ બહિર્મુખ થવા દેવાની નથી. આ સાથે એ પણ નોંધવું જરૂરી છે કે, તાવના કારણે ઉત્પન્ન થતી ઉષ્ણતા અને સાત્ત્વિક કાર્યના કારણે ઉત્પન્ન થતી ઉષ્ણતાને કાંઈ જ સંબંધ નથી. એક, શરીરમાં થયેલા બગાડનો નિર્દેશ કરે છે, જ્યારે બીજી, શરીરમાં થયેલ શુદ્ધિનો અસ્તુ.

શ્રી ગુરુદેવ સત્ય છે...

લેખક - પ આલેખક : પ્રવીણભાઈ શાહ

૧૯૮૨ની સાલથી શ્રી ગુરુદેવની છત્રછાયા હેઠળ છું. દિવસો-મહિનાઓ અને વરસો ક્યાં નીકળી ગયાં તેની ખબર પણ ના પડી ! કહે છે કે, સુખના દિવસો વહી જતાં વાર નથી લાગતી. શ્રી ગુરુદેવની એ કૃપાનો અહેસાસ સતત થતો રહે, એટલે જીવનના દરેક પ્રસંગે સમાધાન રહ્યા કરે. હંમેશાં “સ્વ”ના આનંદમાં- નિજાનંદમાં રહી શકાય.

પરમ પુજ્ય ગુરુદેવશ્રી યોગભિક્ષુજી મહારાજ આપણા સૌના ઉપર ખૂબ જ ભાવ-પ્રેમ-કરુણા રાખે છે. પોતાના ભક્તોનું-ગુરુપ્રેમી ભાઈઓ-બહેનો અને બાળકોનું કલ્યાણ થાય તેના માટે આપણને ખબર ના પડે તે રીતે તેઓશ્રી પ્રયત્ન કરતા રહે છે.

તેઓશ્રીનાં પ્રવચનો-સ્વાધ્યાય-સત્સંગ-પુસ્તકો અને લોકકલ્યાણની પ્રવૃત્તિનો અભ્યાસ કરતાં કરતાં વ્યક્તિમાં એટલી બધી તીવ્ર જિજ્ઞાસાનો ભાવ થાય છે કે તે પોતાનું કલ્યાણ કરવા માટે શ્રી ગુરુદેવ ચીધે તેવાં કાર્યો કરવા શ્રી ગુરુદેવના સતત સંપર્કમાં રહેવાથી શ્રી ગુરુદેવની અહેતુકી કૃપાથી વ્યક્તિનું જીવન સાધનામય બની જાય છે. ઘણાંબધાં

વર્ષોની લગન પછી વ્યક્તિ સાધક બનીને સાધનામાર્ગમાં આગળ વધે છે. સાધકનું આંતરિક પરિવર્તન થતું રહે છે.

સાધકના જીવનમાં અવારનવાર અલૌકિક અને દિવ્ય અનુભવો થતા રહે છે અને જીવનમાં સંપૂર્ણ સમાધાન રહે છે. સૌના તરફ સદ્ભાવ-સમભાવ રહે, વિષયો-વિચારો-વિકારો અને વાસનાઓનું શમન થતું રહે છે.

પૂજ્યશ્રી ગુરુદેવે પોતાનું સમગ્ર જીવન પરમ ચૈતન્યને પામવા માટે વિતાવ્યું છે. અને પરમગુરુ ઓમ્ પરમાત્માને ગુરુપદે સ્થાપીને વિવિધ પ્રકારના યોગનો અભ્યાસ કરીને, સ્વાનુભવ કરીને પૂર્ણતાને પામ્યા છે. પૂજ્યશ્રી ગુરુજી ઓમ્ ભગવાનની પ્રેરણા મુજબ લોકકલ્યાણનાં કાર્યો કરે, ત્યારે દિવ્યશક્તિ-પરમસત્તા એક યા બીજા સ્વરૂપે આશીર્વાદ આપવા પધારે છે.

ગાયત્રીયજ્ઞમાં ગેબી વિભૂતિનું આગમન

૧૯૭૮ની સાલમાં, મે મહિનામાં ચાણોદ-કરનાલી મુકામે ૪૨ દિવસનો ગાયત્રીમંત્રના અખંડજાપનો કાર્યક્રમ થયો

હતો. તે દરમિયાન એક અલૌકિક પ્રસંગ બન્યો. તેનું વર્ણન શ્રી શશિકાંતભાઈ એ રુતમ્બરાના ૮૫-૮૬ના અંકનં.-I માં કર્યું છે.

જપયજ્ઞને લગભગ ચારેક દિવસ થયા હતા. ઓસરીમાં શ્રી ગુરુદેવ પોતાના આસન પર બિરાજમાન હતા. ઓસરીની આગળના ભાગમાં લોખંડનો કઠેડો હતો. ત્યાંથી બહાર મેદાનમાં બધું દેખાતું હતું. આ સમયે ધર્મશાળાની સામે આવેલા મકાનના ઓટલા ઉપર એક સંત આવીને બેઠા. તેઓએ શરીર ઉપર કંતાનનો કોથળો વસ્ત્રરૂપે ધારણ કરેલો હતો. અસલ્હ ગરમી હોવા છતાં તેમણે પગમાં કાંઈ જ પહેર્યું નહોતું. ખૂબ જ તેજસ્વી મૂર્તિ હતા. તેઓ ઓટલા ઉપર બેસીને પૂજ્યશ્રી સામે જોવા લાગ્યા. પૂજ્યશ્રીએ પણ તેમની તરફ જોયું. દૂરથી એવું લાગતું હતું કે બંને એકમેકની સાથે આંખોથી વાતો કરી રહ્યા છે. સંતોની-સિદ્ધોની વાતો ગહન હોય છે. સામાન્ય મનુષ્યની સમજશક્તિની બહાર હોય છે. બંને સંતો વચ્ચે લગભગ એક કલાક સુધી મૌનમાં સત્સંગ ચાલ્યો. પછી શ્રી ગુરુદેવે તે સંતને માટે તડબૂચનો પ્રસાદ મોકલાવ્યો, જે તેમણે પ્રેમથી ખાધો. પ્રસાદ લીધા બાદ પૂજ્યશ્રી સામે જોઈને હસતા હસતા તેઓ ચાલ્યા ગયા.

બીજા દિવસે બપોરે તેઓ ફરી પાછા આવ્યા. આજે સામેના ઓટલે ન બેસતાં તેઓ સીધા જપયજ્ઞના સ્થળે આવ્યા. પૂજ્યશ્રીએ આદરપૂર્વક તેમનો સત્કાર કર્યો અને બેસવા માટે આસન આપ્યું. તેઓએ આસન ગ્રહણ કર્યું. તેઓ બોલે કાંઈ નહીં, પણ બધાની સામે જુએ અને મંદમંદ સ્મિત કરે. પછી તેઓ એક ભાઈ પાસેથી ઢોલક લઈને વગાડવા લાગ્યા. આમ, જપયજ્ઞમાં તેઓએ પણ ઢોલક વગાડીને ભાગ લીધો. પૂજ્યશ્રીએ તેમને પ્રસાદ લેવા માટે કહ્યું. તેઓએ દૂધનો પ્રસાદ લીધો. થોડીવાર રોકાઈને તેઓ ચાલ્યા ગયા. તેઓના જવાની સાથે જ પૂજ્યશ્રીને વિચાર આવ્યો કે આ મહાત્મા કોણ છે અને ક્યાં ઊતરેલા છે તેની માહિતી તો આપણે લીધી નહીં.!

મહાત્માને ગયે હજુ દશ મિનિટ પણ નહોતી થઈ અને પૂજ્યશ્રીએ તેઓ વિષે માહિતી લાવવા માટે મને આદેશ કર્યો. તેથી હું અને નવીનભાઈ મહાત્માજી જે રસ્તે ગયા હતા તે રસ્તે પાછળ દોડ્યા. અમે ખૂબ દૂર સુધી દોડતા રહ્યા, પણ તે રસ્તા ઉપર મહાત્માજીનો ક્યાંય ભેટો ના થયો. પાછા આવતાં અમે આજુબાજુનાં

મંદિરો અને આશ્રમોમાં તપાસ કરી અને રસ્તે જતા-આવતા ગામલોકોને પૂછ્યું. કરનાલી ગામ તો ખૂબ નાનું છે તેથી આખાએ ગામમાં ફરી આવ્યા અને દરેક ઠેકાણે પેલા મહાત્માજીનું વર્ણન કરીને તેમના વિશે પૂછ્યું, પણ મહાત્માજીનો ક્યાંય પત્તો લાગ્યો નહીં. અમે થાકીને અમારે ઉતારે પાછા આવ્યા. પૂજ્યશ્રીને વાત કરી. પૂજ્યશ્રી હસ્યા અને અમને કહ્યું કે, “ના મળ્યા? તો જેવી તેમની ઈચ્છા! જપયજ્ઞમાં કોઈ ગેબી દિવ્ય શક્તિ હાજરી આપીને, આશીર્વાદ આપીને ચાલી ગઈ.”

આને ચમત્કાર ગણીશું કે કૃપા ગણીશું?

(તા. ૨૧/૧૨/૧૯૯૮)

પૂજ્યશ્રી ગુરુદેવ ભરૂચ પાસે ઝાડેશ્વરના નીલકંઠેશ્વર મહાદેવમાં થોડાક દિવસો રોકાયા હતા ત્યારની આ વાત છે. ત્યાં ઝાડેશ્વરમાં નીલકંઠેશ્વરનું અતિવિશાળ, ભવ્ય અને પવિત્ર મંદિર છે. ભક્તો-યાત્રાળુઓને રહેવા માટે આધુનિક સગવડવાળા રૂમો છે. તો, ઘણા સમયથી એ સ્થાનની વાતો અને પ્રશંસા સાંભળતા હતા તેથી ત્યાં જવાની ઈચ્છા થતી હતી. આમ, ભગવાનની દયા થઈ અને મોકો મળી જતાં અમે ત્યાં ગયા. થોડા દિવસો રોકાયા.

આપણા શ્રી રમેશભાઈ મહેતા અને તેમનું કુટુંબ અમારી સેવામાં રોકાયું હતું.

એક દિવસ અમે બાજુના આશ્રમમાં ફરવા ગયા. અમારી સાથે રમેશભાઈ હતા. આશ્રમ નદીના પટ નજીક હતો. નદીના પટથી થોડા ઉપરના ભાગમાં પાંચેક રૂમો લાઈનસર બાંધેલી અને આગળ થોડું ઓટલા જેવું બનાવેલું. તો ત્યાં જઈ એકાદ પગથિયું ચડીએ એટલે ઓટલા પર ચડાય, એ પછી એક પછી એક રૂમો આવતી જાય એ પ્રકારનું બાંધકામ હતું. અમે ઓટલા આગળના પગથિયા પાસે ઊભા રહ્યા અને ત્યાંથી પેલી રૂમોમાં કોઈ હોય તો સાંભળે એમ ‘જય નારાયણ’ની મોટેથી બૂમ પાડીને નમસ્કાર કર્યા. તો સામેથી કોઈ એક રૂમમાંથી અમને અવાજ મળ્યો: ‘એ... આવી’. ‘એ અવાજ સાંભળીને અમને એમ થયું કે, આગળની રૂમોમાંની એકાદ રૂમમાં કોઈ બહેન છે અને એ એમના કામકાજમાં વ્યસ્ત છે તેથી કામકાજ પતાવીને હમણાં આવશે. અમે રાહ જોઈને ઊભા રહ્યા,

અમારી ધીરજ ખૂટી ગઈ ત્યાં સુધી ઊભા રહ્યા, પણ કોઈ જ આવ્યું જ નહીં. પછી કંટાળીને અમે રૂમમાં જવાનો વિચાર કર્યો. પગરખાં ત્યાં જ ઉતાર્યા અને અમે એ ઓટલા ઉપર ચડ્યા. ઓટલા ઉપર ચડીને અમે એ રૂમો જોતા ગયા, પહેલી ખાલી, બીજી ખાલી, ત્રીજી ખાલી. ચોથી અને પાંચમી રૂમ આવી એટલે અમને થયું કે એ રૂમમાં તો કોઈ હશે જ, એમ માનીને ઘડીક તો બહાર ઊભા રહ્યા અને ધીમેથી જયનારાયણ બોલ્યા. પણ કાંઈ પ્રતિસાદ મળ્યો નહીં. એટલે અંદર ડોકિયું કર્યું, તો રૂમમાં કોઈ નહીં. અરે! આ રૂમોમાંથી આપણને ‘એ...આવી...’ એવો અવાજ સંભળાયો હતો, પણ રૂમોમાં તો કોઈ જ નહીં! ત્યાંથી પાછા વળીને પહેલી રૂમ પાસે, જ્યાં સિમેન્ટનો બાંકડો હતો ત્યાં અમે બેઠા. બાંકડા ઉપર બેઠા જ હતા ત્યાં તો એ નદીના તટ તરફથી જમણી બાજુથી એક બહેન ઉપર આવતાં દેખાયાં. તેઓ ઉપર આવીને અમારી સામે ઊભાં રહ્યાં, એટલે અમે એમને જયનારાયણ કર્યા અને આ વાત કરી કે, અહીંની રૂમોમાંથી અમને કોઈ બહેને ‘એ...આવી...’ એમ કહ્યું હતું, પણ પછી કોઈ આવ્યું નહીં. તો, એ રૂમમાં કોઈ છે કે નીચેથી તમે કહ્યું હતું? તેઓ કહે: “ના બાપજી! મને તો ખબર જ નથી. હું જ્યાં હતી ત્યાં તો આપનો અવાજ સંભળાય એમ પણ નહોતું. આ તો દૂરથી આપને અહીં બેઠેલા જોયા એટલે મને થયું કે, હું આપની પાસે જાઉં. આમ વિચારીને હું ઉપર આવી છું.” તે બહેનની વાતો સાંભળી અમે અને રમેશભાઈ આશ્ચર્યચકિત ચહેરે એકબીજા સામે જોઈ રહ્યા. આ તો કમાલ થઈ ગઈ! મનમાં ને મનમાં વિચાર કર્યો કે આ તે ચમત્કાર થયો કે ભગવાનની આપણા ઉપર કૃપા થઈ કે માતાજીએ જ આપણને સામો જવાબ આપ્યો કે ‘એ...આવી...’? અને પછી કોઈ આવ્યું તો નહીં! મનોમન એ ગડમથલ ચાલતી રહી. પછી એ બહેનની રજા લઈ અમે તટ તરફ આશ્રમની જે જગ્યા હતી એ જોવા માટે ગયા.

હિમાલયમાં દિવ્ય દર્શન

રુતમ્ભરાના જાન્યુઆરી ૨૦૦૦ના Vol-10 અંકનું III માં પૂજ્યશ્રી ગુરુદેવ અલમોડા (હિમાલયની) યાત્રાએ ગયેલા ત્યારનો આ અવિસ્મરણીય પ્રસંગ છે. જે પૂ.શ્રીએ જ વર્ણવેલો છે.

ઓક્ટોબર-૨૦૧૩

યાત્રામાં અમારી સાથે શ્રી નૈષધભાઈ વ્યાસ અને શ્રી શૈલેષભાઈ દેવે સપરિવાર હતા. એક દિવસે અમે બીનસર જવા નીકળ્યા, જે લગભગ સાત હજાર ફૂટની ઊંચાઈએ છે. આ યાત્રા દરમ્યાન અમારા બગલથેલામાં પાવરફુલ દૂરબીન અને શ્યામાચરણ લાહિડીજીનું પુસ્તક કાયમ રહેતું. આ પુસ્તક અમે ધ્યાનપૂર્વક વાંચેલું. શ્રી લાહિડીમહાશયને ગુરુ મહાઅવતાર બાબાજીની પ્રાપ્તિ આ બાજુનાં સ્થાનોમાં જ થયેલી તેમ વાંચેલું. તેથી ટેક્સીમાં બધે ફરતી વખતે એ લાલચ રહેતી કે કદાચ આપણને પણ આજુબાજુમાં ક્યાંક દર્શન થઈ જશે. તેથી ગાડીની આગળની, ડ્રાઈવરની સીટની બાજુની સીટમાં જ અમે બેસતા અને ખૂબ સાવધાન અને સતર્ક રહીને દૂર દૂર પથરાયેલા પહાડોમાં લાલચભરી નજર દોડાવ્યે રાખતા. સાથેનાં ભાઈબહેનનો તો અંદરો અંદર પોતાપોતાની રીતે આનંદમાં મસ્ત રહેતાં. જે શિખર પર અમે જઈ રહ્યા હતા તે હવે સાવ નજીક જ હતું. અમારી નજર જમણીબાજુ તરફના સંતાકૂકડી રમતા દૂરદૂરના ડુંગરામાં ફાંફાં મારી રહી હતી. એ વખતે એક દૃશ્ય જોઈને અમે ચમક્યા! ખાસ્સું દૂર એક વિશાળ વૃક્ષ હતું. વૃક્ષ નીચે એક વિશાળ મૂર્તિ બેઠેલી દેખી. બેઠેલી સ્થિતિમાંય તેની ઊંચાઈ લગભગ પાંચ-છ ફૂટ હશે. તેઓશ્રી ઊંચો હાથ કરીને અમને પોતાની પાસે બોલાવી રહ્યા હતા. તેઓ પોતાના હાથ ઊંચા કરીને અમારી તરફ એવી રીતે હલાવતા હતા કે તેનો અર્થ એવો થાય કે “તમે અહીં આવો.” અમારી અને તેમની વચ્ચે ઘણા ડુંગરો હતા. બે ડુંગરોની ટોચની વચ્ચે આ દૃશ્ય દેખાયું. અમે આશ્ચર્યથી જોઈ રહ્યા. અમારી ગાડી તો ગતિમાં જ હતી. એટલે ગાડી આગળ વધતી ગઈ, તેમ તેમ તે દૃશ્ય દેખાતું બંધ થયું. ગાડીમાંનાં બીજાં કોઈનું પણ એ તરફ ધ્યાન નહોતું. પાંચેક મિનિટમાં બીનસરનું હોલીડે-હોમ આવ્યું, ત્યાં અમારી ગાડી થોભી. હું તો તે વખતે પણ પેલા દૃશ્યને જ વાગોળતો હતો. મને તે વખતે વિચાર આવ્યો કે, મૂર્તિ દેખાઈ કે તરત ગાડી કેમ ઊભી ન રખાવી? ગાડી ઊભી રખાવીને, બગલ થેલામાં સાથે ને સાથે જ સતત રાખતા હતા તે દૂરબીનથી જોયું કેમ નહીં? મગજમાં આવા અનેક વિચારોનો વંટોળ ચડ્યો. ડ્રાઈવરને આ દૃશ્ય વિશે વાત કરી તો તે કહે કે, “હશે, કોઈ ગોવાળિયો. તેના ઢોર માટે પાંદડાં વીણવા આવ્યો હશે.”

મારા મગજમાં આ વાત ક્યાંથી ઊતરે? કારણ કે તે તો આસન લગાવીને બેઠેલી મૂર્તિ હતી. હોટલમાં ઊતરવા માટે પૂછ્યું, તો તેમણે ના કહી, કારણ કે પાણી નહોતું. હોટલના

રુતમ્ભરા

૧૪

મેનેજરે અમને સાવધાન કરતાં કહ્યું કે, “બીનસર સાવ નજીક છે. અંધારુ થતાં પહેલાં ત્યાં જઈ આવો. અહીંથી એક-બે માઈલ દૂર, તમે જે રસ્તેથી આવ્યા તે રસ્તા પર બે દિવસ પહેલા જ એક વાઘે બે માણસને મારી નાખ્યા.” તેથી અમે સૌ તરત જ બીનસર શિખર પર જવા નીકળી પડ્યા.

મૂળ ઉતારે આવીને જમીપરવારી સૌ સૂઈ ગયા. પણ, મને આખી રાત પેલા દૃશ્યના જ વિચારો આવતા રહ્યા. હું મને પોતાને જ ઠપકો આપવા લાગ્યો કે, “એ વખતે ગાડી ઊભી રખાવીને - દૂરબીન તો એટલું પાવરફૂલ હતું કે તેનાથી ઘણે દૂરનાં ઝાડોનાં પાંદડાંની નસો પણ ગણી શકાતી હતી- દૂરબીનથી જોવાથી તે મૂર્તિ વિષે ઘણુંબધું જાણી શકાત. ગિરનારમાં જેવી ગફલત થઈ ગઈ હતી તેવી અહીં પણ થઈ ગઈ. બલિયસી કેવલં હરિઈચ્છા. હજુ આપણો અધિકાર પાક્યો નહીં હોય.”

બીજે દિવસે અમે આ વાત ત્રિભોવનચંદ પંતભાઈને કરી. તે અન્ન અને પુરવઠા ખાતામાં ઈન્સ્પેક્ટર હતા. તેઓ અમારામાં ખૂબ રસ લેતા હતા. રોજે રોજ અમારી ટેક્ષીનું પણ તેઓ જ ગોઠવી આપતા હતા. અમે અલમોડા આવ્યા ત્યારે બસમાં તેમના નાનાભાઈ અમારી સાથે હતા. તેઓ બસમાં જ- તેમની અમુક તકલીફના કારણે- અમને એક સંત સમજીને અમારા સંપર્કમાં આવેલા. એ આ વાત તેમણે ઘરે જઈને તેમના મોટાભાઈને કરી જેઓ મદદ કરવામાં આનંદ માનતા હતા. થોડા દિવસ તેમના ઘરે અમને રાખવાની પણ તેમની ખૂબ ઈચ્છા હતી. આ પંતભાઈ ત્યાંના જ રહેવાસી છે તેથી કાંઈ વધુ જાણવા મળશે તેમ સમજીને અમે મૂર્તિદર્શનની વાત તેમને કરી. અમે કહ્યું કે, ડ્રાઈવર તો કહે છે કે, તે કોઈ ગોવાળિયો હશે. તો

તેઓ કહે; “નહીં નહીં, અત્યારે ગોવાળિયો ન હોય, આ પાંદડાં વીણવાની મોસમ જ નથી. પણ એ બાજુ અઘોર જંગલમાં એક નાનું મંદિર છે એમ મે પણ સાંભળ્યું છે. ત્યાં કોઈથી સાંભળ્યું છે કે મંદિરમાં તાજી જ પૂજા-સામગ્રી ચડેલી હોય છે.” ઘણાં વર્ષો પછી માઉન્ટ આબુમાં એક સંતને મળવાનું થયેલું. જેઓ હિમાલયના એવાં જંગલોમાં ખૂબ રહેલા, તેમણે આ વાતની પુષ્ટિ કરેલી કે હા, તે મંદિરમાં તાજી જ પૂજા-સામગ્રી ચડેલી હોય છે.

તે મૂર્તિદર્શનનું રહસ્ય તો હજુ એક રહસ્ય જ રહ્યું છે. એમ લાગ્યા કરે છે કે તેઓ શ્રી લાહિડીમહાશયના સદ્ગુરુદેવ શ્રી મહાઅવતાર બાબાજી તો નહીં હોય? અમારા મનમાં એમનાં દર્શન આપીને અમારી ઈચ્છા પુરી કરી હોય. તેઓ અજરઅમર હતા. તેમના કષ્ટભંજન ચરણોમાં આપણા સૌના કોટિ કોટિ વંદન-પ્રણામ, દંડવત્ પ્રણામ. આ દંડવત્ પ્રણામ લખતી વખતે પણ તે પાંચ-છ ફૂટ ઊંચાઈવાળી બેઠેલી મૂર્તિ, હાથના ઈશારાથી અમને પોતાની તરફ બોલાવી રહી છે તે દૃશ્ય માનસચક્ષુ સમક્ષ તરવરી રહ્યું છે, ઝળહળી રહ્યું છે અને એમની આસપાસનું અનંત ઝાડપહાડથી ખીચોખીચ ભરેલું નિસર્ગ પણ તાદૃશ્ય થઈ રહ્યું છે. અસ્તુ. ઓમ્... ઓમ્... ઓમ્...

પરમ પૂજ્યશ્રી ગુરુદેવની વાતો તો જેટલી લખીએ એટલી ઓછી જ છે. પૂજ્યશ્રી ગુરુદેવની વાણી સાંભળી એમાંથી જે આનંદ મળે છે તેનાથી જીવન ભર્યું ભર્યું લાગે છે.

આ લેખમાળાને અહીં જ વિરામ આપીએ છીએ. અને- પ્રેમથી બોલીએ: “શ્રી ગુરુદેવ સત્ય છે...”

પ્રેમ સે બોલો: “શ્રી ગુરુદેવ સત્ય હૈ...”
સત્યધર્મ ગુરુદેવ કી જય. (પૂર્ણ)

મનુષ્યજન્મ સાર્થક કરવા માટેનો માર્ગ ગુરુસંતો બતાવે છે, પરંતુ તે માર્ગે આગળ વધવા માટેનો પુરુષાર્થ તો પોતે - જાતે જ કરવો પડે. પુરુષાર્થ વગર કાંઈ જ ન થાય. ગુરુસંતો પાસે કોઈ જાદુઈ લાકડી નથી કે જેને આપણી ઉપર ફેરવે અને જીવન સાર્થક થઈ જાય. મોક્ષ પ્રાપ્ત થઈ જાય. જે કોઈ એવી રીતે કલ્યાણ કરવાની વાતો કરતા હોય છે તે માત્ર ભરમાવવાની વાતો જ છે. હકીકતમાં જગતમાં જાદુઈટોણાં જેવું કાંઈ છે જ નહીં. તે તો નજરનો અને સમજનો માત્ર ભ્રમ છે. આ સત્ય વાતને આપણે સમજી શકીએ તે, હકીકતમાં મોટો જાદુ છે.

- યોગભિક્ષુ

પત્રાંશ

(૧) રક્ષાબંધન-૨૦૧૩

પ્રિય પૂ. શ્રી ભાઈ, યોગભિક્ષુજી

સાદર પ્રણામ.

બંધુ-ભગિની ભાવ પ્રતીક છે રક્ષાબંધન પર્વ,
પરસ્પરની રક્ષા કાજે બંધાય છે સગૌરવ;
પવિત્ર એવું મુક્ત-બંધન અંતનદિ ગાજે,
સમૃદ્ધ - સાત્વિક - સ્નેહ સંબંધ સર્જે અલૌકિક;
આ ભાતૃ-સ્નેહનો અંશ હૃદય મુજ સીંચી લઉં,
એ અમોલ ફળનો લાભ લઈ હું કૃતાર્થ થાઉં.

લિ. જયાબહેનના અંતરના

આશીર્વાદ. સા. પ્રણામ

જાગૃતિના સસ્નેહ સા. પ્રણામ

તા. ૧૯-૮-૨૦૧૩

અમદાવાદ

પૂજ્ય શ્રી,

આપની તબિયત અંગે સતત ચિંતા રહ્યા કરે છે.
ઈશ્વરને સદા સર્વદા આપના નિરામય દીર્ઘાયુ માટે સતત પ્રાર્થના
કરું છું. ફોન કરી આપને તકલીફ આપવાનું મન નથી થતું .
તબિયતના સમાચાર નિમુબહેન પાસેથી જાણી લઉં છું.
શારીરિક તકલીફને કારણે રૂબરૂ આવવાનું શક્ય નથી બની
શકતું એનો અફસોસ છે. ઈશ્વરની ઈચ્છાને માન આપવું રહ્યું.
નિરંતર આપનું સ્વાસ્થ્ય સારું રહે (ભક્તજનો માટે) તેવી
અંતરની પ્રાર્થના.

લિ. જયાબહેનના અંતરના

આશીર્વાદ. સા. પ્રણામ

(૨) પ્રેરણાદાયી પત્ર

તા. ૩-૮-૧૩, રાત્રે ૧૨.૦૦

પરમ પૂજ્યશ્રી પ્રાતઃ સ્મરણીય શ્રી શ્રી ગુરુદેવ,

સાષ્ટાંગ દંડવત્ પ્રણામ. આપશ્રી કુશળ હશો.

ઘણા સમયથી પત્ર લખવાનું મન હતું. રૂબરૂ

મળવાનું તો મન પૂરા પરિવારને રહેતું જ હોય છે. પરંતુ
જેવી પ્રભુની ઈચ્છા. પછી તો ફોન ઉપર વાતો કરીને.

આત્મસંતોષ મેળવી લઈએ છીએ.

“ગુરુપૂર્ણિમા”ના પવિત્ર દિને આપની પધરામણી
ન થઈ તેથી ગુરુપ્રેમીઓને નિરાશા ચોક્કસ જ થઈ હશે.
પરંતુ, આપનાં આશીર્વચન પછી જબરદસ્ત માહોલ સર્જાયો
હતો. સમય ક્યાં પૂરો થઈ ગયો એની ખબર જ ન પડી.
આપની નાદુરસ્ત તબિયતને લીધે ટેન્શન તો હતું જ. આપની
તબિયત ખૂબ સારી રહો એવી પરમાત્માને પ્રાર્થના.

અમારી ઘણાં લાંબા સમયથી (છેલ્લાં પાંચ-છ
વરસથી) જે ઈચ્છા હતી એ પૂર્ણ થઈ. દરેક કાર્યક્રમ
“ધર્મભેદ”ની આસપાસ જ, નજીકની જગ્યાએ જ થાય એ
ઈચ્છનીય છે. જેથી પૂજ્યશ્રીનું વધુમાં વધુ સાંનિધ્ય
ગુરુપ્રેમીઓને મળી શકે અને પૂજ્યશ્રીને શારીરિક તકલીફ
પણ ઓછી થાય.

આપે પૂ. શશીકાંતભાઈ મારફત પાઠવેલ સંદેશો
મળી ગયો હતો. ‘મુગટ’ પહેર્યો (ધારણ કર્યો) એ જાણી ખૂબ
જ આનંદ થયો. આપની તબિયતના સમાચાર માનનીય
ભારતીબેન પાસેથી જાણી લઈએ છીએ. આપ એકદમ સાજા
થઈ જાઓ પછીથી વાતો કરીશું. ટૅન્યહર્તી રૂબરૂ દર્શન કરવા
માટે ખૂબ જ ઉત્સુક છે, પણ સમજાવી છે.

કાર્યક્રમની શરૂઆતમાં પૂ. શ્રી શશિકાંતભાઈએ
ટૂંકો સત્સંગ કર્યો એ ખૂબ જ સુંદર હતો અને દિવ્ય વાતાવરણ
સર્જઈ ગયું હતું. હોલ ખરેખર ખૂબ જ સરસ છે, જગા પણ
ખૂબ મોટી છે. કોઈપણ જાતની તકલીફ પડે એવું લાગતું નથી.

પૂજ્યશ્રી ડૉ. બચુભાઈ ડી. આચાર્યસાહેબ દેવલોક
પામ્યા છે. તેમના પરિવારનાં જણાવ્યા મુજબ તેમણે બેવાર
(સૂતા-સૂતા) ‘ઘંટડી’ વગાડી, ભગવાનનાં ફોટા તરફ
અંગુલિનિર્દેશ કર્યો અને તરત આંખ બંધ કરી સ્વર્ગવાસી થયા.
તેમણે “મૃત્યુચિંતન” વિશે આપનો અભિપ્રાય મને પૂછ્યો
હતો, પણ તબિયત વિશે પૂછ્યા કરી, એટલે પાછળથી જણાવશે
એમ વાત કરેલ. તેઓ એક મૂક સંત જ હતા એમ હું માનું છું.
તેઓ ખૂબ જ સરળ, સાલસ અને પારદર્શી હતા.

વલસાડ ઓમ્પરિવાર ઉપર આપના ચાર હાથ છે.
અમોને સૌને એ વાતનો ખૂબ જ આનંદ છે. અમારા પરિવાર

ઓક્ટોબર-૨૦૧૩

રુતમ્બરા

૧૬

ઉપર ગુરુકૃપા સતત વરસી જ રહી છે જેની અનુભૂતિ કરી રહ્યાં છીએ.

“ચડી આજ આનંદની હેલી, ગુરુજીની પૂજા કરું કેવી” એ ભજનમાં તો અમે ગાંડાં જ થઈ જઈએ છીએ. ભરપૂર આનંદ લૂંટીએ છીએ. એવી તો હેલી ચડે છે કે ન પૂછો વાત.

એ જ રીતે હું ઘણીવાર વિચારે ચડી જાઉં છું કે, “ઓમ્ ધ્વનિમાં યોં નિકલી, ઓમ્કાર ધ્વનિ એસે નિકલી” એ કાવ્ય આપે કેવી રીતે ઉતાર્યું હશે ! કેટકેટલું ચિંતન-મનન કર્યા પછી અત્યંત સરળતાથી ‘અલંકારોથી ભરપૂર શબ્દોમાં’ રજૂ કર્યું! “અદ્ભુત” એટલું જ કહી શકું. મને ખરેખર અત્યંત પ્રિય છે. શરીરનાં રૂંવાડાં ઊભાં કરી દે છે.

આ વખતની પત્રિકાના લેખો અને સોનેરી કાંઈકા ખૂબ જ સુંદર હતી. મહાપ્રસાદ ખૂબ જ સરસ હતો, પરંતુ એમાં પણ “મોહનયાગ” ખૂબ જ સ્વાદિષ્ટ હતો.

આ વર્ષ ‘પ.પૂ.શ્રી ગુરુદેવ શુભેચ્છા વર્ષ-૮૫’ ઊજવાઈ રહ્યું છે. બને તેટલાં શુભ કાર્યો, મંગળપ્રસંગનો પણ, ‘મંત્ર-જાપ’ અને ઉત્સાહની સાથે લાભ લેવાય એવું ઈચ્છીએ છીએ. આપશ્રી અમને આવો લાભ આપીને, લહાવો આપીને અમારી સાથે સાથે સમસ્ત જીવજગતનું અને વિશ્વકલ્યાણ કરવાનું “પુણ્યફળ” પણ કમાવી આપો છો. બગાસું ખાતાં મોંમાં જેમ સાકરનો ટુકડો આવી પડે તેવી અનુભૂતિ ચપટી વગાડતાં આપ કરાવી દો છો. અમે સૌ ખૂબ ખૂબ જ ભાગ્યશાળી છીએ કે પરમકૃપાળુ પરમાત્માએ આપ જેવા મહાન “સદ્ગુરુ ભગવાન”નો મેળાપ સહજતાથી કરાવી દીધો. અમે સૌ પરમકૃપાળુ પરમાત્માનાં જન્મોજન્મ ઋણી છીએ. અમારો જન્મારો એળે જાત.

આપશ્રી સાથે ગાળેલો સમય, વાતચીત, સત્સંગ, અનુભવ વિ. વખતોવખત વાગોળતાં જ રહીએ છીએ. વાત કદી ખૂટતી જ નથી. આ બધું જ અમારા અંતરમન અને હૃદયમાં સમાઈ ચૂક્યું છે.

પ.પૂ.શ્રી ગુરુદેવ! મેં તા. ૫-૧-૨૦૧૦નાં રોજ લખવાનું શરૂ કરેલ પત્ર સંપૂર્ણ છે, પરંતુ બિડાણ કરું છું.

મને પૂ. સ્વામી શ્રી સુંદરાનંદજીનો પત્ર વારંવાર વાંચવાનું મન થાય છે.

આપે વલસાડમાં અમને પૂ. સ્વામીશ્રી અભેદાનંદજીની વાતો કહેલી તે, જે કોઈને સંભળાવીએ ત્યારે

બધા આનંદવિભોર થઈ જાય છે. તેમણે આપના માટે જે કહેલું તે હજુય યાદ છે, રહેશે કે, “યોગભિક્ષુજી, આપ કે મસ્તિષ્કમેં સ્વામી વિવેકાનંદજી જેસે કેન્દ્રબિંદુ હૈ.” આ કોઈ નાનીસૂની વાત નથી. જિજ્ઞાસુઓના આત્માને આનંદ પમાડે એવી વાત છે. સમસ્ત ઓમ્પરિવાર માટે ગર્વ લેવા જેવી વાત છે.

પૂ. સ્વામી અભેદાનંદજી એક મહાન યોગી તરીકે આપને જે સન્માન આપતા એ જ બતાવે છે કે, અમે સૌ ખૂબ જ ભાગ્યશાળી છીએ.

પૂ. સ્વામી શ્રી અક્ષરાનંદજી લખે છે કે, “આપની ભાષામાં ક્યાંય અલંકાર કે શૃંગાર નહીં, પરંતુ તેમાંથી વેદના, વ્યથા અને કરુણા ટપકે છે.

વલસાડનો પૂ. સ્વામી શ્રી સત્યદેવજી મહારાજ (માઉન્ટ આબુ)નો પ્રસંગ પણ આનંદ પમાડે છે. ત્યારે પ્રથમવાર આપે ૧૨ દિવસ વિશ્રામ કર્યો હતો.

નર્મદાકિનારે આપની સાથે ૧૧ દિવસ આનંદની હેલી (રેલમછેલ) કરી તે તો હૃદયમાં સદાય માટે અંકિત થઈ ગયેલ છે. મારા જીવનના ધન્ય પ્રસંગોમાં એ સર્વોચ્ચ સ્થાને બિરાજે છે.

એ જ પ્રમાણે ડાકોરમાં પૂ. ગુરુધ્યાનભિક્ષુજીને ત્યાં ૭૨ કલાકની અખંડધૂનની ધૂણી ધખાવેલી તે કેમેય ભૂલી શકાય તેમ નથી.

હું મુખ્ય વાત તો કદી ન ભૂલી શકું કે, જ્યાં મેં નર્મદાતટે કરનાળીમાં ૨૩મી જૂન ૧૯૮૬ના રોજ આપનાં સૌ પ્રથમ દર્શન કર્યાં અને મારા જીવે ગુરુદેવ તરીકે આપને હૃદયમાં સ્થાપી દીધા.

મેં આપને ગુરુદીક્ષા આપવા માટે કહ્યું; તો આપે ગુરુમહિમાનું એક વાક્ય કહ્યું હતું કે, “ગુરુકો કામી કોધી દેખે, તા કિ કર્તવ્ય જાય અલેખે”.

આવી તો ઝીણી ઝીણી અસંખ્ય વાતો સંઘરાયેલી પડી છે, જેનું સ્મરણ થતું જ રહે છે. મનમાં ને મનમાં એકલો જ આનંદ લેતો રહું છું.

મને એ વાતનો આનંદ છે કે અમારાં (આપના) બંને બાળકોમાં પણ બીજ રોપાઈ ચૂકેલ છે. મને હવે એમની કોઈ ચિંતા સતાવતી નથી.

આપની કૃપા અને આશીર્વાદથી કોઈ નાણાંકીય તકલીફ નથી. દરેક બાબતે સમાધાન કરી લઈએ છીએ.

સૌની તબિયત સારી છે. આપની તબિયત ખૂબ જ

સારી રહો, ક્ષેમકુશળ રહો એવી પરમકૃપાળુ પરમાત્માને પ્રાર્થના.

“તેરે જૈસા કૌન હૈ, સદ્ગુરુ હર આંખમેં તેરા નૂર હૈ,
નજરોસે રહ કર દૂર ભી કિસી દિલસે ના તૂ દૂર હે... તેરે જૈસા”

“ગુરુ તેરી મહેરબાની કા હૈ બોજ ઈતના,
યે બોજા ઉઠાને કે કાબિલ નહીં હું...”

હાં, રાત્રે એકાએક યાદ આવ્યું કે, આપશ્રી મારી સાથે સ્કૂટર ઉપર ડબલશીટ બેસીને મગોદ આવ્યા હતા તે “અવિસ્મરણીય પ્રસંગ”ની યાદરૂપે તે સ્કૂટર આજે પણ નવસારીમાં શોભાયમાન થઈ રહેલ છે.

લિ. આપના ચરણદાસ
કિરણના જય ગુરુદેવ-જય નારાયણ

...

...

...

વલસાડ, તા. ૫-૧-૨૦૧૦

પરમ પૂજ્યશ્રી, પ્રાત: સ્મરણીય શ્રી, શ્રી ગુરુદેવ,
જય નારાયણ

ઘણું બધું લખવાનું મન થાય છે. મનના, હૃદયના ખૂણે પડેલા સારાનરસા વિચારો આપની સમક્ષ વ્યક્ત કરવાનું મન થાય છે. ઘણીવાર એમ થાય છે કે શું કરું લખીને?! પૂજ્યશ્રીએ ઝીણું કાંતીને એટલો ઢગલો ખડકી દીધો છે કે એ પૂર્ણ કરતાં જન્મો વીતી જાય.

આપે કાર્યક્રમોની શરૂઆતમાં જ નિજાનંદમાં કરેલી વાતો જીવનમાં વણી લીધી છે. પરમાત્માને પ્રાર્થના કરું છું કે, મારા ગુરુદેવે મૂકેલ વિશ્વાસ સંપાદન કરી શકું એટલું બળ અને શક્તિ પ્રદાન કરજો.

મનુષ્યસ્વભાવ અને પામરતાની વાતો ઘણી જૂની થઈ ગઈ. એક જ વાત વર્ષો સુધી દોહરાવીને સ્મશાન સુધી પહોંચવાનું નથી. વિરલ બની કાઠું કાઢવાનું છે. દરેક વ્યક્તિમાંથી કંઈકને કંઈક નવું ગોતી પ્રેરણા લેવાની છે.

દરેક કાર્યક્રમોમાં આપની વાણીનું પાન કરીએ છીએ. આશીર્વાચનો હૃદયમાં ઉતારતા હોઈએ છીએ ત્યારે અનંત શાંતિનો અનુભવ થાય છે. આપને સતત સાંભળતા જ રહીએ, આપનો અવાજ સતત અવિરત કાનમાં ગુંજતો જ રહે એવી ભાવના રહ્યા કરતી હોય છે.

અત્યારે પણ હું સવારે ૫-૩૦ કલાકે આ પત્ર લખતાં લખતાં “ઓમ્ નમ:શિવાય ઓમ્”ની ધૂન સાંભળી રહ્યો છું. આપે કેટલી સુંદરતાથી ચિંતન-મનન કરીને સંગીતમાં ઢાળી દીધી છે. “ઓમ્ નમ: શિવાય”ની ધૂન તો આખી દુનિયા સાંભળે છે, જેમાં અમુક સમય પછી મર્યાદા આવી જાય છે, પણ આપે તદ્દન સાદા સંગીતમાં આત્મીય ગુરુભક્તોનાં અવાજમાં તૈયાર કરેલ ધૂન આગળ બધી જ વામણી લાગે. અપૂર્ણ....

...રહે સંતનો સંત.

- યોગભિક્ષુ

ઘાંચી, મોચી, દરજી કેરાં; ભલે કાજ કરે અનંત;
સંતસ્વભાવ પલટે નહીં તોયે, રહે સંતનો સંત.

ભલે ગમાણમાં બેસીને ખાધો હોય તોય ચોખ્ખા ઘીનો લાડુ મીઠો લાગે જ છે અને પૂરું પોષણ આપે જ છે. પણ ઊતરેલી ઘેંસ અફલાતૂન ટેબલ-ખૂરશી ઉપર બેસીને ખાધી હોય તોય સ્વાદિષ્ટ નથી લાગતી અને પોષણયુક્ત પણ નથી નીવડતી. તેમ...

કલ્યાણપ્રદ કીમતી વાતોનું - સામગ્રીનું મૂલ્ય ફક્ત એટલા માટે જ ઘટી જવું ન જોઈએ કે તે દૈનિકો, અઠવાડિકો કે પખવાડિકોમાં રજૂ થઈ છે, અને અકલ્યાણકારી વાતોનું મૂલ્ય ફક્ત એટલા માટે જ વધી જવું ન જોઈએ કે તે શાસ્ત્રોમાં (ધાર્મિક

ગણાતાં પુસ્તકોમાં) રજૂ થયેલી છે.

હીરો ઉકરડે પડ્યો હોય તોય તે હીરો જ છે, અને કાચ ઝવેરીની દુકાનમાં રાખ્યો હોય તોય તે કાચ જ છે. તેમ...

સંત, જ્યાં પણ અને જે સ્થિતિમાં હોય ત્યાં તે સંત જ છે. સૂક્ષ્મ રીતે જોનારને, સમયફેરની ભુલભુલામણીમાં પણ ગુરુ-સંતોનું, ગુરુ-સંતપણું જોવા મળવાનું જ. પરિસ્થિતિની કે પ્રવૃત્તિની વિષમતા કે પ્રતિકૂળતા સંતસ્વભાવને પલટાવી શકતી નથી.